Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 131	Łódź, Poniedziałek, 6 czerwca 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג, ב׳ סיון תרצ״ב	№ 131

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

טראגישער פליה איבער׳ן אטלאנטיק

אומגעקומען דער לופט-פליהער, סטאניסלאוו הויזנער

לאנדאן, 5. (ספ. טעל.)

דא הערשט די מיינונג, אז דער לופט-פליהער הויזנער איז אומגעקומען.

שוין אדורך 53 שעה זינט ער איז ארויס-געפלויגען פון אמעריקא, און פון איהם זענען נישטא קיין ידיעות.

מחמת דער בענזין-זאפאס איז ביי איהם געווען אויף קנאפע 50 שעה איז אויסגעשלאסען, אז ער זאל נאך ווייטער פליהען.

וואשינגטאן, 5. (ספ. טעל.)

עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער יודיש פוילישער לופט-פליהער סטאניסלאוו הויזנער איז אראפגעפאלען ביי די ברעגעס פון ניופאונדלענד און אומגעקומען.

ער איז אריינגעפאלען מיט׳ן עראפלאן אין ים.

ווייטערע פרטים פעהלען.

די אמעריקאנישע רעגירונג פיהרט אנ׳אויס-פארשונג געגען די, וואס האבען דערלויבט הויזנער׳ן צו פליהען.

דער לופט-פליהער טשעטשערלען האט גע-ווארענט, אז מ׳זאל איהם נישט דערלויבען צו מאכען די געפעהרליכע לופט-רייזע איבער׳ן אטלאנטיק, ווייל ער האט איהם געהאלטען פאר נישט פעהיג די אדורכצומאכען.

שעף פון פוילישען גענעראל-שטאב ארויסגעפאהרען קיין רומעניען

ווארשא, 5 (ספ. טעל.) פון ווארשא איז היינט ארויסגעפאהרען קיין רומעניען דער שעף פון פוילישען גענעראל-שטאב, גענעראל גאנשינ-ראווסקי.

דער וויזיט טראגט אנ׳אפיציעלען כאראקטער.

דאנציג פאדערט אוועקצונעהמען די פוילישע באהן-דירעקציע

דאנציג, 5. (טעלעפאניש) דער דאנציגער סענאט האט איבערגעגעבען דעם פוילישען גענעראל-קאמיסאר אין דאנציג, דעם מיניסטער ד״ר פאפע, א נאטע, אין וועלכער ער, דער סענאט פעררופט זיך אויף דער דעציזיע פון דעם הויכען קאמיסאר פון פעלקער-בונד פון 12. דעצעמבער 1922, און אויף דער רעזאלוציע פון פעלקער-ליגע-ראט פון 13. מערץ 1925, און פא-דערט איבערצוטראגען די דאנציגער באהן-דירעקציע פון דאנציג ארויס אויפ׳ן פוילישען טעריטאריום ביז׳ן 31. דעצעמבער ה. י.

די דאזיגע נאטע איז א המשך פון דער סיסטעמאטישער אקציע מצד דער דאנציגער נא-ציאנאליסטישען סענאט, וואס האט די כונה אפ-צוקניפען פוילען פון דאנציג — מעג עס זיין אפילו, ווען דאנציג זאל דערביי ווירטשאפטליך אבסאלוט ליידען.

היטלער פאדערט פונאנדערצולאזען דעם רייכסטאג

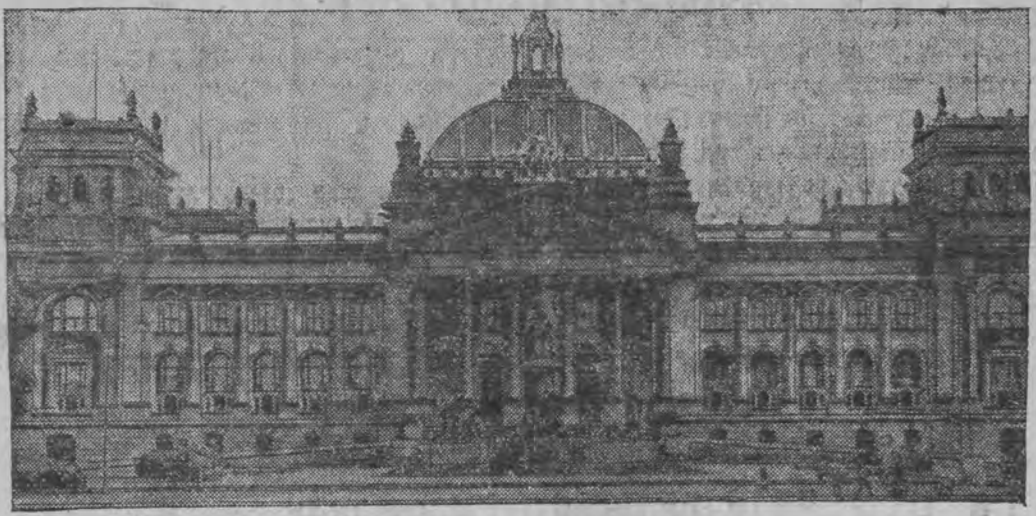

די געבוידע פון רייכסטאג אין בערלין

דער נייער רייכסקאנצלער פאפען פער-לאזט דעם רייכסטאג.

פראנקרייך זאל נישט ענדערן איהר אויסערן-פאליטיק

פאריז, 5 (ספ. טעל.) דער פראנצויזישער פרעמיער הערי׳א האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט בערטעלאן און דערנאך מיט׳ן פראנצויזישען אמבאסאדאר אין בערלין, פלעורא.

און גוט אינפארמירטע קרייזען, האלט מען, אז דער נייער קאבינעט וועט נישט איינפיהרען קיין ענדערונגען אין דער אויסלענדישער פאליטיק.

בלאק פון סאציאליסטען מיט קאמוניסטען ווערט געשלאסען צו די וואהלען אין דייטשלאנד

בערלין, 5 (ספ. טעל.) עס ווערט גע-שלאסען א וואהל-בלאק צווישען די סאציאל-דעמא-קראטען און די קאמוניסטען אין דייטשלאנד.

דער דאזיגער פאקט האט א גאר וויכטיגע אינטערנאציאנאלע בעדייטונג, ווייל דאס איז דאס ערשטע מאל נאך דער מלחמה, ווען עס זאל צו-שטאנדקומען אזא בלאק.

א נייער נישט-דערגאנגענער אטענטאט אויף מוסאליני׳ן

רוים, 5 (ספ. טעל.) לעבען דעם ווע-נעציאנישען פלאץ האט מען פערהאלטען א מאנס-פערשוין מיט א פאלשען פאס אויפ׳ן נאמען: אני-געלא גאלדיני, וועלכער איז אהער געקומען פון דער שווייץ.

בעת דער רעוויזיע האט מען ביי איהם געפונען 2 באמבעס פון א גרויסער אויפרייס-קראפט, און אנ׳אנגעלאדענטען רעוואלווער.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער ארעסטירטער הייסט סבארבעלאטא אנגעלא.

ער זאל האבען געפלאנט אנ׳אטענטאט אויף מוסאליני׳ן, וועלכער אממירט, כידוע, אין פאלאץ אויפ׳ן ווענעציאנישען פלאץ.

מעסע פון פויפסט פאר דער בעקעהרונג פון יודען צים קריסטענטום

לאנדאן, (יט״א) די קאטוילישע פרעסע טיילט מיט פון רוים, אז דער פויפסט האט אבגעריכט א מעסע מיט דער כוונה צו בעקעהרען יודען צום קריסטענטום. א מעסע מיט דער זעלבער כוונה האט אבגעריכט אין פאריז דער קארדינאל ווערדיע. נאך דער מעסע האט ער געגעבען זיין ברכה 50 געשמד׳טע יודען.

פאן פאפען׳ס רעגירונג בערוהיגט די יודישע בעפעלקערונג

נייער הויכער מלוכה-בעאמטער איז א נאהענטער פריינד פון פראפ. איינשטיין

בערלין, 5. (יט״א טעלעגראפיש). פון נייעם מיניסטארען-קאבינעט אין דייטש-לאנד, בעט מען דעם יט״א-פארשטעהער אין בער-לין צו בערוהיגען די יודישע בעפעלקערונג, אז די יודישע בעפעלקערונג דארף זיך נישט בעאונרוהי-גען. ס׳איז גענוג אנצווייזען, אז א גרויסער טייל פון די ניי-נאמינירטע הויכע מלוכה-בעאמטע זענען בעקאנט מיט זייער יודענפריינדליכקייט, אזוי איז דער נייער מלוכה-סעקרעטאר פלאנק, א נאהענטער פריינד פון פראפעסאר איינשטיין. א צווייטער הוי-כער בעאמטער קאופמאן איז פון יודישער אפשטא-מונג. די נייע רעגירונג — האט מען ווייטער ער-קלערט דער יט״א, וועט בעקעמפען אלע אנטיסעמי-טישע ארויסטרעטונגען.

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס, ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען

מיט 30% בילליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געפינט זיך נאר

אין פראנט, II שטאק

אויפפאדערונג!

איך פאדער אויף דעם שותף פון דער „שלאנסקא עקספעדיציא" אין לאדז, ציגעל-גאס 8, ר׳ אברהם עהרליך פון קיעלץ, דעם שווא-גער פון ה׳ קליינלעהרער, מיר אבצוגעבען דאס געלד, וואס ער האט ביי מיר געבארגט אלס גמ״ח, אין מ׳ פון 3 טעג.

פארעצקי.

פאר גאלד, בּיזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7. 3520

Z intencji zaręczyn

p. STANISŁAWA KLAJNA

z panną HELĄ KOTLICKĄ

(Częstochowa)

życzy wiele szczęścia i różowej przyszłości.—

Jakóbostwo Guterman, Łódź.

א רעוואלוציע אין טשילי

די רעוואלוציע מיט דער קלענסטער צאהל קרבנות

לאנדאן, 5. (ספ. טעל.)

פון סאנטיאגא-דע-טשילי איז מען מודיע וועגען דער איינגענעבענער רעוואלוציע געגען דער ביז-איצטיגער רעגירונג.

דער פרעזידענט מאנטערו האט אפגעטראטען זיין פלאץ די רעוואלוציאנערען. איבערגעבענדיג די מאכט דעם פראוויזארישען ראט פון 4 פערזאן:

קארלאס באסילא, געוו. אמבאסאדאר פון טשילי אין אמעריקא, אנפיהרער פון ליבעראלען; מאטטא — אנפיהרער פון די רעוואלוציאנערען; גענ. סוגא, און פולק. רראווע, געוו. אטאשע פון דער אמבאסאדע אין לאנדאן.

מיט דער הילף פון 40 אעראפלאנען און 3 טויזענד זעלנער איז דאס לאנד בעהערשט געווארען דורכ'ן אטאקירען די הויפט-שטאט.

עס זענען בלויז געפאלען ביי דער רעוואלוציע 3 דער'הרג'עטע און עטליכע פערוואונדעטע...

אין טשילי זאל געבילדעט ווערען א סאציאליסטישע רעפובליק.

א האגעל פון באמבעס איז ארונטערגעפאלען אויף די פעקינער גאסען

22 דער'הרג'עטע, 41 פערוואונדעטע

פעקין, 5 (ספ. טעל.) פרייטאג אין דער פריה איז דא געשעהען אנ'אויסטערלישע לופט-פליה-קאטאסטראפע, וועלכע האט אין רעזולטאט געבראכט צו א גרויסע צאהל מענשען-קרבנות: 22 דער'הרג'עטע און 41 פערוואונדעטע.

דער כינעזישער באמבען-עראפלאן, וועלכער איז צוריקגעפלויגען פון אנ'אקציע געגען באנדיטען פון דער פראווינץ קוואנטשאן, האט „ארויספערלוירען", צוליב א דעפעקט אין אפאראט 35 באמבעס, וועלכע האבען אנגעמאכט א חורבן אין צענטער שטאט.

דער פילאט איז ארעסטירט.

דער נייער דייטשער אויסערן-מיניסטער אין לאנדאן

לאנדאן, 5 (ספ. טעל.) דא איז אנגעקומען דער נייער דייטשער אויסערן-מיניסטער, נויראט, געוו. אמבאסאדאר אין לאנדאן, כדי איבערצוגעבען זיין געוועזענעם אמט.

דינסטאג וועט ער אפהאלטען א קאנפערענץ מיט מאקדאנאלד'ן און סימאנס'ן.

די קאנפערענץ פון נויראט'ן וועט נוגע זיין רעפאראציע- און ענטוואפנונגס-פראגען.

סענסאציאנעלער פראצעס געגען דער גרעפין ווארא-ניעצקא — די מערדערין פון לאדזער יודישען סוחר ברונא באי

הייבט זיך היינט אן אין ווארשאווער קרייז-געריכט

אין ווארשאווער קרייז-געריכט הייבט זיך היינט אן דער פראצעס געגען דער גרעפין ווארא-ניעצקא, וועלכע האט אין נאוועמבער 1931 דערשאסען דעם בעקאנטען לאדזער יודישען סוחר ברונא באי. צו דעם סענסאציאנעלען פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 14 עדות און עקספערטען-פסיכיאטערען.

עהרען-סאלווע מיט מענשליכע קרבנות

נעאפאל, 5 (ספ. טעל.) בעת דער עהרען-סאלווע אין אנ'אמוניציע-לאגער איז געשעהן אנ'עקספלאזיע.

5 זעלנער זענען דער'הרג'עט געווארען און עטליכע צעהנדליג — פערוואונדעט.

8. קאנגרעס פון נאציאנאלע מינדערהייטען

וועט פארקומען סוף יוני אין וויען

וויען. (יט"א) פון 28-טען ביז'ן 30-טען יוני וועט אין וויען פארקומען דער אכטער קאנגרעס פון די נאציאנאלע מינדערהייטען, אין וועלכען עס זענען היינט-צו-טאג אנגעשלאסען העכער 40 מינדערהייטען מיט אנ'ערך 40 מיליאן נפשות. אויף דער טאג-ארדנונג שטעהען א רייהע פאליטישע פראגען. צוו. אנד. די פראגע וועגען דער אלגעמיינער גילטיגקייט פון די גרונד-יסודות פון נאציאנאליטעטען-רעכט אין אייראפא. אין קאנגרעס וועלען זיך אויך בעטייליגען פארשטעהער פון יודישע מינדערהייטען אין אייניגע אייראפעאישע לענדער.

א בלוטיגע דעמאנסטראציע אין טשארטקאוו

טשארטקאוו, 5 (טעלעפאניש) אין לאבון, באכענער-קרייז, האט די פויערים-פארטיי גערופען אויף היינט א מיטינג און א דעמאנסטראציע.

צוליב די עפידעמיעס פון דיפטעריט און שקארלאטין האט די סטאראסטווע נישט דערלויבט דעם מיטינג.

דאך האט זיך אין דער פריה אנגעהויבען צו זאמלען א המון, וועלכען פאליציי האט בעפוילען פונאנדערצוגיין זיך. פון המון האט מען געענטפערט מיט שטיינער און קוילען.

פאליציי האט ווידער בעפוילען פונאנדערצוגיין זיך און געשאסען אין דער לופט.

ווען דאס האט נישט געהאלפען, און דער המון האט זיך געהאלטען אין דער דראהענדער שטעלונג, האט פאליציי געשאסען.

עס זענען דא 2 דער'הרג'עטע און 7 פערוואונדעטע.

ס'ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג.

טשעכישער וויצע-אויסערן-מיניסטער אין קאטאוויץ

קאטאוויץ, 5 (טעלעפאניש). אהער איז אנגעקומען דער טשעכישער וויצע-אויסערן-מיניסטער ד"ר קראפטא אין דער בעגלייטונג פון דעם טשעכישען קאנסול אין קראקע, און דעם פוילישען קאנסול אין פראג.

ער האט דא בעזוכט א רייהע אינסטיטוציעס און צוריק אפגעפאהרען קיין פראג.

שנוים אין בעצוג צו היטלער-ליט

בערלין, 5 (ספ. טעל.) דער אינערן-מיניסטער גאיל האט דערקלערט דער פרעסע, אז דער דעקרעט וועגען אויפלעזען די היטלער-ארגאניזאציעס וועט געענדערט ווערען...

די פערפלייצונג אין זאקסען

לייפציג, 5 (ספ. טעל.) די פערפלייצונג אין זאקסען האט אנגענומען קאטאסטראפאלע פארמען.

דער זאאלאגישער גארטען היגער דעסוי איז אינגאנצען פערפלייצט.

עס איז אדורך א געוואלדיגער האגעל-שטורם איבער האלע. אין האלע זענען 2 מאן דער'הרג'עט געווארען פון א דונער.

ס'רעדעל דרייט זיך גאר שנעל

אקארשט איז וועניזעלאס אראפ, איצט איז ער ווייטער דא

אטען, 5. (ספ. טעל.) פרייטאג האט דעמיסיאנירט די רעגירונג פון פאפאנאסטאס'ן, וועלכע איז נאמינירט געווארען דעם 27. מאי.

אלס פרעמיער-מיניסטער וועט אוודאי ווידער נאמינירט ווערען וועניזעלאס, דער פארגענגער פון פאפאנאסטאס'ן.

אטען, 5. (ספ. טעל.)

אלס פרעמיער און יוסטיץ-מיניסטער איז נאמינירט געווארען וועניזעלאס; אלס אויסערן-מיניסטער און וויצע-פרעמיער — מיכאלאקאפולאס; אינערן-מיניסטער — טואיקימאקאס; פינאנץ-מיניסטער — ווארווארעסאס.

דער נייער קאבינעט האט היינט אפגעגעבען די שבועה.

עמפערונג פון א היטלעראוויע'

בערלין, 5 (ספ. טעל.) דער היטלער-דעפוטאט שטראזער האט אויף א פערזאמלונג אין מעקלענבורג פראטעסטירט געגען דעם, וואס מען פערבינדט פאלש די פאפען-רעגירונג מיט די נאציאנאל-סאציאליסטען.

דער רעדנער האט דערקלערט, אז די היטלער-לייט זענען בכוח אליין איבערצונעהמען די מאכט.

דער'הרג'עט געווארען א לופט-פליהער

בערלין, 5 (ספ. טעל.) בעת'ן פראבע-פליה לטובת דער אלימפיאדע איז דא ארונטערגעפאלען דער לופט-פליהער קרויזער, וועלכער איז דער'הרג'עט געווארען אויפ'ן ארט.

ארעסטירט א בעריהמטען קינסטלער

אלס פעלשער פון דייטשע באנקנאטען

בערלין, 5. (ספ. טעל.)

פאליציי האט ארעסטירט דעם בעריהמטען קונסט-מאלער און גראפיקער וואלטער פאל צוזאמען מיט זיין פרוי, אלס בעשולדיגטע אין פעלשען באנקנאטען.

ביי איהם אין דער וואוינונג האט מען געפונען א דרוק-מאשין און ספעציעלע איינריכטונגען צו דרוקען פאלש געלד.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז פאל האט זייט 8 יאהר אויף א גרויסען אופן געפעלשט באנקנאטען, דער עיקר 20- און 50 מארקען-שטיק.

דאלארען און גאלד

וועלען נישט פריי פערקויפט ווערען דורך די בענק

א וויכטיגע פעראָרדנונג געגען שפעקולאציע

ווארשא, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין די היגע באנק-ספערען און סוחרישע קרייזען האט געמאכט א שטארקען רושם די נייע מיניסטעריאלע פעראָרדנונג וועגען וואלוטע-פערקעהר, לויט וועלכער די מלוכה'שע און פריוואטע בענק, ווי אויך די טויש-קאנטארען וועלען פון היינט אן: 1) נישט פערקויפען צו פריוואט-פערזאנען און פירמעס קיין אויסלענדישע וואלוטעס (דאלארען, פונטען, פראנקען א. אז. וו.), אהן ענטשפרעכענדע בעווייזען, אז די דאזיגע וואלוטעס זענען נויטיג אויף צו דעקען אויסלענדישע חובות; 2) אז זיי וועלען נישט אננעהמען קיין אויפטראגען צו קויפען אויף דער ניו-יארקער בערזע די 7-פראצענטיגע סטאביליזאציע - הלוואה.

בזה האופן פיהרט דאס פינאנץ-מיניסטעריום איין די ערשטע בעגרעניצונג פאר שפעקולאציע מיט וואלוטע און גאלד אין פוילען.

אין די בערזע-קרייזען האבען פון לאנג קורסירט קלאנגען, אז עס וועט אויך איינגעפיהרט ווערען א צענטראלע פאר דעוויזען.

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען די קלאנגען נישט קיין ריכטיגע, מחמת דאס פינאנץ-מיניסטעריום האלט, אז ביי דער איצטיגער זאכלאגע איז עס נישט נויטיג, און אז עס וועלען סטייען בלויז די געגען-שפעקולאציע - פעראָרדנונגען.

• • •

די דאזיגע פעראָרדנונג האט, ווי געזאגט, געמאכט א שטארקען רושם, אלס ערשטע — זינט יאהרען — וואלוטע-בעגרעניצונג אין פוילען.

בעכטען פריה האט זיך געלאזט מערקען א שטארקע בעוועגונג אויף די שווארצע בערזעס אין ווארשא, לאדז און קאטאוויץ, ווייל דאלארען און גאלדענע רובעלס האבען געשטיגען. עס זענען אויך געשטיגען די קורסען פון אויסלענדישע וואלוטעס אין קויף און פערקויף. אזוי ווי אבער דער קורס אין דער „באנק פאלסקי" פאר אויסלענדישע וואלוטעס וועט נישט געענדערט ווערען, דארף מען זיך ריכטען, אז קיין גרעסערע קורסען-שטייגערונגען וועלען נישט פארקומען.

וויכטיג איז דער פרט, אז עס ווערט אויף ווייטער דערהאלטען דער פרייער גאלד-פערקעהר מיט אויסלאנד, און ווי ביז איצט האט יעדערער דאס רעכט ארויסצופיהרען אין א גענוגענדער צאהל פוילישע זלאטעס קיין אויסלאנד און פון דארט מיטברענגען אויסלענדישע וואלוטע.

דער ערפינדער פון ווינדמיהל-עראפלאן, דער שפאניער דע לא טשיערווא איז אנגעקומען קיין בערלין.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז. 6 יוני 1932

אנ'ענטפער
אויף די מאָטיוון

עס איז די טעג פערעפענטליכט געוואָרען דער גענויער טעקסט פון די מאָטיוון אין דעם פסק-דין פון פּראָצעס זאַלקינד, וואָלפין און אנדערע. קעגען מיינע דערוואַרטונגען פערנעם איך כלומרשט אלס „דער וויכטיגסטער אויטאָריטעט" זייער א בכבוד'דיגען אָרט אין די דאָזיגע מאָטיוון, וואו איך ווער בעשולדיגט אין אנגעבען נישט קיין ריכטיגע פאַקטען פאַר'ן געריכט, אין שנאה צו פאָליאַקען א.ז.וו. א זייטיגער מענש קען אפילו בעקומען אויפ'ן סמך פון די דאָזיגע „מאָטיוון" א חשד, אז איך בין כמעט דער גייסטיגער אחריות-טרעגער פאַר דער כלומרשטער שנאה, וועלכע די יודישע סטודענטען פילען צו די פוילישע סטודענטען, וואָס בענעמען זיך צו זיי, ווי בעוואוסט, מיט אזוי פיל חברשאַפט און מיט דעם יודישען „ואהבת לרעך כמוך". (דאָס איז אונזער יודישער פרינציפ און נישט די אינקוויזיציע).

עס קען זיין, אז ווען איך וואָלט געקענט אזוי פריי רעדען וועגען די „מאָטיוון" ווי זיי רעדען וועגען מיר, וואָלט איך אפשר אויך געקענט עפּעס אינטערעסאַנטעס אַרויסזאָגען... ליידער האָב איך די דאָזיגע מעגליכקייט נישט... איך מוז זיין זייער פאָרזיכטיג, וואָרום אפילו ווען איך האָב אין מיינע לעצטע אַרטיקלען מיט קיין איין וואָרט נישט בעריהרט די פּראָפעסאָרען פון ווילנער אוניווערזיטעט, וויל מען מיך אויך, דוכט זיך, בעשולדיגען אין „בעוואוסטען ליגען זאָגען" לגבי זיי. היינט וואָס וואָלט געוואָרען פון מיר, ווען איך וואָלט זיך פערמאָסטען אויף די „מאָטיוון"?

אָבער, ווי איך זאָל נישט זיין איבערגעשראָקען, קען איך דאָך קיינעם נישט דערלויבען צו בעליידיגען מיך אָהן קיין שום יסוד!..

איך וועל דעריבער פערטיידיגען מיך און דער עיקר מיין זאַך, נישט קוקענדיג אויף דעם, צי דאָס וועט וועמען געפעלען אָדער נישט.

ערשטענס, האָב איך געזאָגט פאַר'ן געריכט און חזר דאָס איבער דאָ נאָכאַמאָל, אז אין פוילען קומען פאָר יאָהר-יעהרליך סטודענטישע אונרוהען אויף אַלע אוניווערזיטעטען. אַלזאָ, אין וואַרשא, קראקא, לעמבערג און ווילנא. דערביי ווערען די יודישע סטודענטען אונטער דעם אָדער יענעם בלבול, מעהרסטענס אונטער די בלבולים פון „יודישע מתים" און „נומערוס קלאַוזוס" געשלאָגען און אַרויסגעטריבען פון אוניווערזיטעט. די דאָזיגע „אומרוהען" ווערען אָרגאַניזירט דורך דער ענדעציע, וועלכע בעהאַלט זיך הינטער די פריווילעגירטע פּלייצעס פון די גרינע, אויפ'ן פריצישען אופן אויסגעהאָדעוועטע ענדעקישע סטודענטען. אַלע ווייסען דאָס!

היינט וואָס זאָל איך ענטפערען, ווען מען פרעגט מיר, „וועלכע בעווייזען האָט איהר?" פרעגט זיך ביי די אוניווערזיטעטען: קומען ביי זיי פאָר יאָהר-יעהרליך עקסצעסען געגען יודישע סטודענטען אָדער נישט! אויב יאָ, בין איך דאָך גערעכט; אויב נישט — דאַרף איך געריכטליך ענטפערען פאַר רכילות!

איך האָב דערצו געקענט מוסיף זיין נאָך פאַקטען, ווען איך וואָלט וועלען וועמען עס איז מצער זיין... ווייטער איז דאָך די גאַנצע מצד די ענדעקעס אָרגאַניזירטע אַקציע פאָרגעקומען אי אין קראקא, אי אין וואַרשא, און שפּעטער אין א שוואכערע פאָרמע אויך אין לעמבערג. אומעטום האָבען די ענדעקישע סטודענטען געשטרעבט די עקסצעסען איבערטראָגען פון אוניווערזיטעט אין שטאָט, איז דען די סיבה דערפון געווען די, וואָס אומעטום האָבען יודען געשלאָגען די פאָליאַקען נעבעך?

בנוגע דעם אַרויסוואַרפען סטודענטקעס אויפ'ן גאַס. דאָס האָבען מיר בעשטעטיגט א סך מענשען. דער געוועזענער סטאַראָסטע, ה' אישארא האָט מיר געזאָגט, ווען איך האָב מיט איהם אַרומגערעדט די געשאַפענע סיטואַציע, צווישען אַנדערע אַזוי: „ה' דאָקטאָר! וואָס וועט איהר אָבער זאָגען, ווען איך וועל אייך דערצעהלען, אַז אַ יודישע סטודענטקע וואָס מען האָט אַרויסגעוואָרפען אויפ'ן גאַס (אין דעם בנין פון פּראָזעקטאָריום) דורכ'ן פענסטער, האָט די פּאָליציי אויפגעכאַפּט אין דער לופטען: אָהן דעם וואָלט זי געקענט נהרג'עט ווערען!"

ווייטער קען איך זיך אין מיין גאַנצען בענעהמען זיך צו פאָליאַקען נישט נאָר אין דער לעצטער צייט, נאָר פאַר מיין גאַנצען לעבען, נישט דערמאָהנען קיין שום פיינדליכען בענעהמען זיך צום פוילישען פאָלק: דאָס איז קיינמאָל נישט פאָרגעקומען און האָט נישט געקענט פאָרקומען. צו געוויסע טיילען פון פאָליאַקען, ווי למשל צו די ענדעקעס און זייערע רעגירונגען, האָב איך זיך בענומען נישט פריינדליך און האָב זיי בעקעמפט אָבער אפילו זיי — שטענדיג אָפען! עס איז נישטאָ אויף דער וועלט א פאָלק, צו וועלכען איך זאָל זיך בענעהמען פיינדליך, בפרט צו פאָליאַקען, מיט וועלכע איך האָב כמעט מיין גאַנצען לעבען איינ-איינעם געלעבט און געאַרבייט און צווישען וועלכע איך האָב געהאַט אזא גרויסע צאָהל ליבע, געאַכטעטע און נאָהענטע גוטע פריינד! בכלל בענעהם איך זיך נישט נאָר צו פאָליאַקען, נאָר אויך צו אַלע אַנדערע פעלקער פריינדליך און גוט-ווינשענד. איך ווינש אַלע פעלקער אַלדאָס-גוטס אין די גרעניצען פון יושר. די מענשענפרעסערישע שנאה צו פעלקער איז מיר פרעמד און צו-ווידערליך.

איך האָב היינטיגען יאָהר פערענדיגט מיין פופציג-יעהריגען יובל פון דאָקטוירישער אַרבייט, מיר, דאָקטוירים, שטעהען אין אונזער בענעהמען זיך צו מענשען אויף אזא הויך, פון וועלכער מען קען נאָר זעהען מענשען; קליינגקייטען אָבער, ווי נאַציאָנאַלע, קלאַסען-און רעליגיעזע דיפערענצען — לאָזט זיך נישט בעמערקען...

דעריבער האָט מיך די בעליידיגונג אין שנאה צו פאָליאַקען בעזונדערס שווער געטראָפען, איך מיין אָבער, אז גראָד די ווילנער פאָליאַקען ווייסען, וואָס פאַר א „שנאה" צו זיי ביי מיר האָט זיך שטענדיג אַרויסגעוויזען און בפרט נאָך אין די שווערע מאָמענטען פון זייער לעבען פאַר די לעצטע 50 יאָהר...

בנוגע די יודישע סטודענטען קען איך נאָר ווינשען אַלע סטודענטען פון דער גאַנצער, וואָלט זיי זאָלען זיך בענעהמען צו זייערע חברים אזוי שעהן און אזוי עכט-סטודענטיש, ווי עס בענעהמען זיך צו זייערע חברים די יודישע סטודענטען.

און דאָך ווערט נאָך דעם איבערליי'ענען דעם פולען טעקסט פון די „מאָטיוון" עפּעס אומעטיג, זעהר אומעטיג אויפ'ן האַרצען...

ד"ר יעקב וויגאָדסקי.

פאָן שלייכער — „דער פּאָליטישער גענעראַל"
דער מאַן, וועלכער האָט איצט די גרעסטע דעה אין דייטשלאַנד

דעם גרעסטען איינפלוס אין דעם נייעם דייטשען קאַבינעט האָט דער גענעראַל פאָן שלייכער. זיינע איינפלוסען גרייכען נאָך פון פריהער. ער האָט עס געהאַט די גרעסטע דעה אין דער גרויסער אינטריגע, וואָס איז פאָראויסגעגאַנגען דעם איצטיגען קריזיס, ער האָט בעזייטיגט דעם גענעראַל גרענער, ער האָט געהאַט די גרעסטע השפעה אויף די בעשלוסען פון הינדענבורגן. מיט איין וואָרט דער גענעראַל פאָן שלייכער איז איצט דער פאַקטישער דיקטאַטאָר פון דייטשלאַנד. עס איז דעריבער אינטערעסאַנט זיך צו בעקענען מיט דער דאָזיגער פּאָליטישער פיגור.

קורט פאָן שלייכער איז נישט קיין אַ טיפּישער פּרייסישער גענעראַל. ער איז ווייט פון גייסט פון דער פּרייסישער קאַזאַרמע. דאָס איז אַ זעהר גוט ערצויגענער מענש, מיט זעהר פיינע מאַניערען, מיט אַ שטענדיגען שמייכעל אויף די ליפּען, מ'רופט איהם „דער פּאָליטישער גענעראַל", און ווירקליך, פון דער צייט פון קריג אָן האָט ער זיך דער עיקר פערנומען מיט פּאָליטיק. ער איז געווען דער נאָהענטסטער מיטאַרבייטער פון גענעראַל גרענער און האָט געשפּילט די ראָלע פון אַ פערבינדונגס אָפיציר צווישען דער אַרמעע און דער רעגירונג.

נאָך דער רעוואָלוציע האָט איהם גרענער געשיקט קיין בערלין איינצושטעלען אַ קאָנטאַקט צווישען דער אַרמעע און די נייע באַלעבאַטים. ער האָט עס דערשטיקט דעם ספּאַרטאַק-אויפשטאַנד (אויפשטאַנד פון די קאָמוניסטען) און איז געווען אייבער פון די שעפער פון רייכסווער. אַ בעדייטענדע ראָלע האָט שלייכער געשפּילט ביים דערשטיקען די רעוואָלוציאָנערע בעוועגונגען אין בייערן, זאַקסען א. א.

וואָס מעהר עס האָט זיך פערפעסטיגט דער רעפּובליקאַנישער רעזשים, אַלץ מעהר האָט זיך שלייכער דערנעהנטערט צו פערשידענע פּאָליטישע פערזענליכקייטען. אין רייכסטאַג איז נישט געווען קיין איין אַנגעזעהענער דעפּוטאַט, מיט וועלכען שלייכער זאָל נישט האָבען געווען בעפריינדעט. אין די רעכטע קרייזען האָט מען לאַנג זיך בעצויגען צו איהם מיט פערדאַכט, האַלטענדיג איהם פאַר אַ רעפּובליקאַנער. ביז אין גאַר דער לעצטער צייט האָט מען אין בערלין נישט געוואָלט גלויבען, אַז שלייכער שטעהט נאָהענט צו די רעכטע קרייזען.

שלייכער איז דער ליבלינג פון די בערלינער סאַלאָנען. ער ווערט גערעכענט פאַר איינעם פון די צום בעסטען אינפאָרמירטסטע מענשען אין דייטשלאַנד. ער ווייס אַלע געהיימענישען פון חדר פּאָליטישער קיך, וועגען איהם זאָגט מען, אַז ער ווייס אַלצדינג, אַז ער איז אינפאָרמירט פונקט אַזוי ווי אַ פּאָליצמייסטער אין די צייטען פון קייזער ווילהעלם.

האָבענדיג אַ גרויסע השפּעה סיי אין די פּאָליטישע, סיי אין די מיליטערישע קרייזען, האָט פאָן שלייכער קיינמאָל נישט ליב געהאַט אַרויסצוטרעטען אָפען. און אויך איצט, ווען נישט די רעוועלאַציעס אין איינגע בלעטער וועגען די אינטריגעס פון דער גענעראַלסקער קאַמאַרילע וואָלט מען נישט געוואוסט וועגען דער ראָלע פון אַלמעכטיגען גענעראַל, וועלכער האָט אָנגעפיהרט מיט דער פערשווערונג געגען ברינינג'ן. דער געוו. רייכסקאַנצלער פלעגט איהם שטענדיג אויסמיידען. אָבער נאָך דער דימיסיע פון גרענערן האָט ברינינג פאָרגעלעגט שלייכערן צו פערנעהמען דעם פּאָסטען פון רייכסווער-מיניסטער. שלייכער האָט זיך דערפון אָפּגעזאָגט, ווייל ער האָט פאַר זיך געהאַט פאָרגעזעהען אַ בעסערען אַמט, דעם אַמט פון ברינינג'ן גופא. דערווייל איז ער בלויז מיניסטער אין פּאַפּענס קאַבינעט. אָבער זיין דעה איז אומגעהויער גרויס.

דאָקומענטען פון דער פינסטערער פערגאַנגענהייט
איגנאַטיעוו'ס „צייטווייליגע פעראָרדענונגען" אין די פּאָגראָמען

ווי מיר האָבען געשריבען, איז פאָריגע וואָך געוואָרען פופציג יאָהר זינט אין צאַרישען רוסלאַנד זענען איינגעפיהרט געוואָרען די בעריהמטע איגנאַטיעווס „צייטווייליגע פעראָרדנונגען" פאַר יודען, די „וורעמענע פּראַווילעס", וואָס האָבען אין רוסלאַנד פערבליבען ביז'ן יאָהר 1917. ביז נאָך דער אַבדיקאַציע פון צאַר, און אין אַנדערע מלוכות, וואָס האָבען גע'ירשנט רוסלאַנד, דערהויפּט אין פוילען טיילווייז נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג.

פאַר אונז ליגט אַ נומער פעטערבורגער „נאָוואָסטי" מיט דער דאַטע פון 13-טען מאַי 1882 (25-טען לויט'ן נייעם סטיל), וואו די „צייטווייליגע פעראָרדנונגען" זענען אָפּגעדרוקט. אָט איז זייער פולער טעקסט:

אלערהעכסטער בעפעהל וועגען אופן פון דורכפיהרען און לעבען די צייטווייליגע פעראָרדנונגען וועגען יודען

דער מיניסטאָרען-קאַבינעט האָט, אויסהערענדיג דעם פאָרשלאַג פון מיניסטער פאַר אינעווייניגסטע ענינים וועגען דורכפיהרען און לעבען די צייטווייליגע פעראָרדנונגען וועגען יודען, בעשלאָסען:

אלס צייטווייליגער מיטעל און ביז דער אַלגעמיינער רעוויזיע, לויט דער פעסטגעשטעלטער אָרדנונג פון די געזעצען וועגען יודען — אויף ווייטער פערבאָטען די יודען זיך ווידער צו בעזעצען אויסער די שטעט און די שטעטלעך, צולאָזענדיג אין דער הינזיכט אַנ'אויסנאַהם נאָר בנוגע די איצט עקזיסטירענדיגע יודישע קאָלאָניעס. וועלכע פערנעמען זיך מיט לאַנדווירטשאַפט.

2) אָפּשטעלען צייטווייליג דאָס דורכפיהרען קויף-אַקטען (קופּטשעס) און היפּאָטעס אויפ'ן נאָמען פון יודען און אויך אַנדערע אָפּמאַכען אויף אומבעוועגליכע גיטער, וואָס געפינען זיך אויסערן תחום פון די שטעט און שטעטלעך, אויך פולמאַכטען אויף פערוואַלטען און אָנפיהרען מיט די דאָזיגע גיטער.

3) פערבאָטען די יודען צו האַנדלען אין די זונטאָג-טעג און אַנדערע חגאות דערמיט, אַז בנוגע דעם עצם פערמאַכען אין די דערמאָנטע טעג די האַנדעלס-לאָקאַלען, וואָס געהערען צו יודען, זאָל אָנגעווענדעט ווערען די זעלבע אָרדענונג, וועלכע איז פעסטגעשטעלט געוואָרען בנוגע פערמאַכען בכלל די האַנדעלס-לאָקאַלען ביי קריסטען.

4) די מאַסמיטלען, וואָס זענען אָנגעוויזען אין די פונקטען 1—3 אָנווענדען נאָר אין די גובערניעס פון שטענדיגען יודישען תחום המושב.

דער קייזער האָט דעם 3-טען מאַי 1882 דעם אויבערדערמאָנטען בעשלוס פון מיניסטאָרען-ראַט אַלערהעכסט בעוויליגט צו בעשטעטיגען.

גלייך נאָכדעם גייט אין דער זעלבער צייטונג דער

בעשלוס פון רעגירענדען סענאַט
1
וועגען פערפאָלגען אַלערליי גוואַלד-טאַטען איבער דער פערזאָן און פערמעגען פון יודען

10-טער מאַי 1882, לויט'ן דעקרעט פון זיין קייזערליכער מאַיעסטעט האָט דער רעגירענדער סענאַט אויסגעהערט דעם בעשלוס פון ראַט פ'ן די מיניסטאָרען, וועמען מען האָט, צוליב די ענטשטאַנענע אונרוהען, וועלכע זענען בעגלייט געוואָרען מיט גוואַלד-טאַט געגען דער יודישער בעפעלקערונג, אַלערהעכסט בעפוילען מאַכען אַלגעמיין בעקאַנט, אַז די רעגירונג האָט זיך פעסט בעשלאָסען צו פערפאָלגען אַלערליי גוואַלדטאַטען איבער דער פערזאָן און פערמעגען פון די יודען אַלס אַזוינע וואָס געפינען זיך אונטערן שוץ פון די אַלגעמיינע פאַר דער גאַנצער בעפעלקערונג געזעצען, צוזאַמען מיט אַלע אַנדערע אונטערטאַנען פון זיין מאַיעסטעט.

וועגען דעם דאָזיגען אַלערהעכסטען דעקרעט בעפעהלט דער סענאַט צו וויסען צו געבען די מיניסטאָרען און הויפּט-קאָמאַנדירען פון די בעזונדערע אָפּטיילונגען, די גענעראַל-גובערנאַטאָרען, גראַדאָנאַטשאַלניקעס און די גובערניאַלע פערוואַלטונגען פון די ערטער פון שטענדיגען תחום המושב; איבערגעבענדיג די בעפעהלען פון רעגירענדען סענאַט וועגען דעם ענין אויף די געמיינע-פערזאַמלונגען אין די דערפער און אויסשטעלען זיי אין די שטעט און שטעטלעך אויף אַנ'אָנגעזעהענעם אָרט און פערעפענטליכען אין דער פעסטגעשטעלטער אָרדנונג.

2

וועגען איבערגעבען די גובערניאַלע פערוואַלטונגען בעצייטענס אַנצונעמען מיטלען אויף צו פערהיטען פון אומרוהען געגען דער יודישער בעפעלקערונג

אין דעם דאָזיגען בעפעהל פון סענאַט ווערען נאָך דעם פערמעלען אַריינפיהר, וואָס איז עהנליך צום ערשטען בעפעהל געזאָגט:

געבען צו וויסען די גובערניאַלע פערוואַלטונגען, אַז אויף זייער פעראַנטוואָרטליכקייט ווערט אַרויפגעלייגט בעצייטענס אָנצונעהמען פערהיטונגס-מיטלען, כדי אָפּצוקעהרען די סיבות צו עהנליכע אומרוהען און בעזייטיגען די אומרוהען אין רעכטען אָנהויב, ווען זיי וואָלטען אויסגעבראָכען, און אַז פאַר יעדער אין דער הינזיכט פערנאַכלעסיגונג פון דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט — ווען זיי האָבען געקענט, האָבען אָבער נישט געזאָרגט אָפּצושטעלען די גוואַלד-מעשים — וועלען די שולדיגע בעזייטיגט ווערען פון די אַמטען. און אַזוי ווי פון די טרויעריגע ביישפּילען איז צו זעהן, אַז אין די אומרוהען האָט אָנטייל גענומען די אָרטיגע בעפעלקערונג, וואָס איז דערצו בעוואויגען געוואָרען דורך מענשען מיט שלעכטע כוונות צוליב גייציגע אָדער אַנדערע צילען, ווערט אַרויפגעלייגט אויף דער גובערניאַלער פערוואַלטונג די פליכט אויפצוקלערען... די אָרטיגע איינוואוינער די גאַנצע פערברעכערישקייט פון ווילקירליכער גוואַלדטאַט איבער וועמענס עס זאָל נישט זיין פערזענליכקייט און פערמעגען.

ווי מיר זעהען האָט די צאַרישע מאַכט, וועלכע האָט די פּאָגראָמען אָהן צווייפעל אַרויסגערופען און אפילו אָרגאַניזירט, דאָך נישט געוואָגט עפענטליך צו טענה'ן, אַז די יודען האָבען דעם פּאָגראָם פּראָוואָצירט און בפרט שוין פּאָגראָמירט די קריסטען. א פנים, אין יאָהר 1882 איז די פּאָגראָם-סטראַטעגיע נאָך געווען אַ גאַנץ פּרימיטיווע און האָט זיך מיט צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט נישט געקאָנט פערגלייכען...

געזעגענונגס-באַנקעט לכבוד נחום סאָקאָלאָוו אין ניו-יאָרק

ניו-יאָרק (יט"א) אין אַסטאָר-האָטעל איז פאָרגעקומען אַ גרויסער געזעגענונגס-באַנקעט לכבוד דעם פּרעזידענט פון דער יודישער אַגענץ נחום סאָקאָלאָוו, וועלכער פערלאָזט שוין די נאָהענטסטע טעג אַמעריקע, וואו ער האָט געווייילט איינינע חדשים אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָרטיגער היי-יעהריגער קרן-היסוד-קאַמפּאַניע.

דעם פאָרזיץ אויפ'ן באַנקעט האָט געפיהרט ריכטער יוליאַן מעק, וואַרימע בעגריסונגען האָבען צוגעשיקט פעליקס וואַרבורג, ד"ר סיירוס אַדלער, ראַבי ד"ר סטיפען ווייז און נאַטאַן שטרויס (דער זוהן פון פערשטאָרבענעם בעריהמטען יודישען פילאַנטראָפּ).

אין אַ לענגערער רעדע האָט נחום סאָקאָלאָוו אויסגעדריקט זיין בעפרידיגונג מיט'ן ערפאָלג פון זיין בעזוך אין די פעראייניגטע שטאַטען, געשילדערט דעם איצטיגען מצב פון א"י און אונטערשטראָכען די בעדייטונג פון דער פּראַקטישער מיטאַרבייט פון וועלט-יודענטום אין א"י-אויפבוי און פון דער גייסטיגער ערציהונג פון די יודישע מאַסען אין גלות אין ציוניסטישען גייסט.

80.000 יודען אין יוגאָסלאַוויען

בעלגראַד (יט"א) די ביז איצט פערעפענטליכטע רעזולטאַטען פון דער לעצטער פאָלקס-צעהלונג לעבט אין יוגאָסלאַוויען א יודישע בעפעלקערונג פון 79.600 נפשות, בעת אין 1929 זענען רעגיסטרירט געוואָרען 64.169 יודען. לגבי דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג מאַכען יודען אויס אַנ'ערך 0,6 פּראָצענט.

ספּאָרט־בעוועגונג

אימפּאָזאַנטער טורן־פּעסט פון „מאָרגענשטערן"

— איך האַלט, אַז דער בעדייטענדסטער אויפטו פון „מאָרגענשטערן" בעת זיין לעצטען טורן־פּעסט איז געווען דער עפעקטפולער אַלגעמיינער אויפמאַרש פון אַלע אָנטיילנעהמער.

ס'פּערשטעהט זיך, אַז דאָס רעדט זיך וועגען דער פּראָפּאַגאַנדיסטישער זייט פון דער גרויסער אימפּרעזע. ווען איבער 200 ווירקליכע טורנער און טורנערינס מאַרשירען אַרויס אויפ'ן פּלאַץ אין זייערע קאָסט'ומען, ווען הונדערטער יונגע אַרבייטער־מענשען האָבען שוין פערשטאַנען די וויכטיגקייט פון פיזישער ערציהונג און דעמאָנסטרירען די דאָזיגע אידעע פאַר טויזענטער מענשען, וועלכע פערזאַמלען זיך אויפ'ן ספּאָרט־פּלאַץ איז אַן'אונגעהויערער אויפטו.

מ'וויל מיר פאָרוואַרפען, אַז אויף אַ פוסבאַל־מעטש, וואו ס'בעווייזען זיך בלויז 22 ספּאָרטלער, אָדער גאָר אויף אַ באָקס־מעטש, וואו צוויי ספּאָרטלער טרעפען זיך צוגויף קומען נאָך מעהר מענשען — ווערט דאָס אָבער זיין פאַלש, ווייל אין לעצטען פאַל קומען מענשען, וועלכע פערלאַנגען אינערליכע עמאָציע ביים פערמעסטען זיך פון 2 מענשען, אָדער קערפּערשאַפטען. אין דעם פאַל פון טורן־פעסט איז עס נישט אַזוי.

די הונדערטער טורנער און טורנערינס פערמעסטען זיך נישט מיט קיינעם נאָר אין הבי'שער און ברידערליכער פעראייניגונג פאָדערן זיי פון אַלע, וואָס קוקען אויף זיי נאָכצוטון זייער ביישפּיל: אויסגלייכען די רוקענס, בעקימען שלאַנקע פיגורען, שעהנע קערפּערס, שטראַמע מוסקולען, פּ'עהליכע פּנים'ער, נישט אָפּשרעקען זיך פאַר ווידערשטאַנדען, קשנות און אויסהאַלטעוודיגקייט. דעריבער האָט אויף מיר געמאַכט דער אַלגעמיינער אויפמאַרש, וועלכער איז דעקאָראַטיוו געווען זעהר שעהן — דעם גרעסטען איינדרוק.

...

דער יעהרליכער טורן־פּעסט פון „מאָרגענשטערן" איז אַנ'עקוואַמען נישט נאָר פון די טורנערינס און טורנער, נאָר גיכער פון דער אינסטוקטאָרען־קאָמיסיע, ביי וועלכער ס'פיהלט זיך אַרבייט־אָנשטרענגונג און אחריות פאַר די אויפפיהרונגען, הגם די אינסטרוקטאָרען פון „מאָרגענשטערן" קאָפּירען זעהר פיל פון אויסלאַנד און מאַנכע איבונגען קומען דעריבער פאַר פרעמד אונזער נאָך נישט צוגעוואוינט אויג (למשל די גרופּען־אויסשטעלונג ביי דער אַלגעמיינער פריי־איבונג) שטעקט אָבער אין זייער אַרבייט אַזוי פיל פערשטענדיגיש און גוטער ווילען, אַז מען דאַרף זיי דאָס אַלץ מוחל זיין.

רעדט מען וועגען כל־ערליי פריי־איבונגען פון „מאָרגענשטערן" איז די קריטיק בלויז אַ פּאָזיטיווע, אַ לויבענדע אין הימעל אַריין. דאָרט שטעקט אויסער ראַציאָנעלע בעוועגונגען פון הענד, פיס, קאָפּ און דעם גאַנצען קערפּער, אויך זעהר פיל שכל אין דיסציפּלין, דעריבער זענען זיי אַלע, אָהן אויסנאַהם, געווען גוט. דאָגעגען קען מען דאָס נישט זאָגען וועגען די איבונגען אויף די מכשירים, די דאָזיגע איבונגען ווערען אריינגעשטעלט אין פּראָגראַם צוליב עפעקט, ס'דערגרייכט אָבער נ שט דעם צ׳ל, מיר האָבען שוין ביי אַ געלעגענייט אָנגעוויזען, אַז ס'איז איבריג די פרויען גרופּעס צו בעלעסטיגען מיט מכשירים־איבונגען, זאָל זיין אפילו מיט פערד־שפּרונגען. אַז אונזער אָנווייזונג איז אַ ריכטיגע, האָט אונז נאָכאַמאָל איבערצייגט דאָס פערד־שפּרונגען פון די מוסטער־פ׳ויען־גרופּען.

אין אַלגעמיין איז דער טורן־פּעסט פון „מאָרגענשטערן" געווען זעהר אימפּאָזאַנט. די אָרדנונג צווישען די טורנער איז נאָך געווען צו דערליידיגען. דאָגעגען די אָרדנונג צווישען פובליקום איז געווען אַ שלעכטע, אפשר דאַרף מען דאָס צושרייבען דעם נישט־זיכערען וועטער און דעם פּלוצלונגען רעגען? און אפשר איז דאָס געווען צוליב דעם, ווייל ס'זענען געווען צופיל אָרדנונגס־האַלטער.

S.

טריומף פון דער פרוי פראַנקע

אויף די רייטער־געיעגען אין מאַנהיים

אפיציעל געעפענט דעם שווים־סעזאָן אין לאָדז

שבוו איז אויפ'ן באַסיין פון ל.ק.ס. אָפיציעל געעפענט געוואָרען דער שווים־סעזאָן אין לאָדז. ס'זענען נאָר פאָרגעקומען מענער־קאָנקורענצען מיט פאָלגענדען רעזולטאַט:

50 מעטער קלאַסישען סטיל 1) (יוניאָרען) גנורס (מכבי) 45,5 סעק.

50 מעטער פרייסטיל 1) ראַשאַנאָוו (ל.ק.ס.)

100 מעטער קלאַסישער סטיל 1) שטשעשניאַק (ל ק.ס)

100 מעטער פרייסטיל 1) קלאַשינסקי (ל.ק.ס.)

100 מעטער רוקען־שווימען העמפּינסקי (ל.ק.ס.)

200 מעטער קלאַסישען סטיל 1) פריפּער (ל.ק.ס.)

300 מעטער פרייסטיל — אַדאַמוס (ל.ק.ס.)

שטאַפעט 3 x 50 פערענדערטער סטיל 1) ל.ק.ס. 2,10,3 2) מכבי 2,25

ל.ט.ס.ג. האָט בעקומען אַנ'אָנער־קענונגס־דיפּלאָם פון פ.ז.פ.נ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן טאָג פון פ. ז. פ. נ., וועלכער איז נעכטען פאָרגעקומען אין גאַנץ פוילען האָט דער אַלגעמיינער פוסבאַל־לאַנדעס־פערבאַנד אויסגעצייכענט, צווישען אַנדערע קלובען, אויך דעם לאָדזער ל.ט.ס.ג. פאַר זיינע פערדינסטען אויף דעם דאָזיגען געביט פון ספּאָרט.

דער גרויסער לאַנדעס־מאַטאָ־ציקליסטען־צוזאַמענפליה

קומט פאָר איז לאָדז און ווערט אָרגאַניזירט דורך דעם לאָדזער יודישען מאָטאָציקליסטען־פעראיין

„נ' פאָלקסבלאַט" גיט אַ פּרעמיע פאַר'ן בעסטען יוד. מאָטאָציקליסט

דעם קומענדיגען זונטאָג קומט פאָר אין לאָדז דער שטערן־צוזאַמענפליה פון מאָטאָציקליסטען אין גאַנץ פוילען.

דער מאָטאָציקליסטען־פערבאַנד אין פוילען האָט איבערגעגעבען די אָרגאַניזאַציע פון דער דאָזיגער גראַנדיעזער אימפּרעזע דעם לאָדזער יודישען מאָטאָציקליסטען־פעראיין. די הכנות צו דער גרעסטער ספּאָרט־אימפּרעזע אין לאָדז זענען אין פולען גאַנג. ס'ווערט פאָראויסגעזעהען, אַז ס'זאָלען זיך צונויפקומען עטליכע הונדערט מאָטאָציקליסטען.

ס'זענען אויך צוגעגרייט געוואָרען אַ רייה ווערטפולע פּרייזען פון לאָדזער מאַגיסטראַט, פון אַנדערע לאָדזער אינסטיטוציעס, פון פעראיין פון ספּאָרט־זשורנאַליסטען און אַנדערע. צוליב דעם וואָס דער גראַנדיעזער צוזאַמענפליה ווערט אָרגאַניזירט דורך אַ יודישען פעראיין און אין איהם וועלען אויך אָנטיילנעהמען צעהנדליגער יודישע מאָטאָציקליסטען, האָט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" אויך בעשטימט אַ פרייז פאַר'ן בעסטען יודישען מאָטאָציקליסט.

שטערן־צוזאַמענפליה פון ציקליסטען אין לאָדז

דעם 10 יולי וועט פאָרקומען אין לאָדז אַנ'אַלפּוילישער ציקליסטען צוזאַמענפליה, אונטערן פּראָטעקטאָראַט פון לאָדזער וואָיעוואָדע ה' יאַשטשאָלט, צום צוזאַמענפליה וועלען קומען ציקליסטען פון גאַנץ פוילען, אין דעמזעלבען טאָג וועט אויך אין לאָדזער קרייז פאָרקומען די פוילישע שאָסיי־מייסטערשאַפט אין פוילען, די מייסטערשאַפטען אָרגאַניזירט דער לאָדזער ראָווערען־קרייז־פערבאַנד.

ל.ק.ס. (ליגע) „רעפּרעזענטאַנץ" פון קלאַס א. 3:2

דער פערלויף פון שפּילען איז געווען זעהר אינטערעסאַנט, די ליגע־מאַנשאַפט האָט נאָר געקענט אָפּהאַלטען אַ אונבעדייטענדען נצחון.

צפון־פּוילען — דרום־פּוילען 4:2

דער מעטש איז פאָרגעקומען אין וואַרשאַ.

ס'איז שוין אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ געניער רעגולאַמין פון צוזאַמענפליה

רינג־קאַמפּען

אין אַ פול־געפּאַקטען צירק זענען נעכטען פאָרגעקומען זעהר אַנ'טינטערעסאַנט דריי דעצידירענדע קאַמפּען. דאָס ערשטע מאָל איז פאָרגעקומען אַ באָקס מעטש צווישען קראַוזערן און בירקענמייער. אין דער צווייטער רונדע האָט געזיגט קראַוזער מ'ט אַ נאָק־אוט.

טאַ־נאַ האָט אין 10 מינוט בעזיגט קאָוואַן. זעהר עמאָציאָנעל איז געווען דער דעצידירענדער קאַמף צווישען וועסטענגאַרד שמיט און אַליוועירא, אין דער 32 מינוט האָט אונפּערהאָפּט געזיגט אַליוועירא.

היינט קאַמפּען 3 דעצידירענדע פּאָר: קאָוואַן—בירקענמייער; טאַרנא—וועסטערגאַרד און קראַוזער—אַליוועירא.

דער דייטש קליינשראַט

האָט געזיגט אין אינטערנאַציאָנאַלען טעניס־טורניר אין פּאַריז.

די דייטשע רייכסוועהר טרייבט ספּאָרט

בליץ־טורניר פון 4 פוסבאַל־מאַנשאַפטען

טוריסטען, ווידזעוו, הכח, מכבי

שבת איז אויפ'ן פּלאַץ פון „ווידזעוו" פאָרגעקומען אַ בליץ־טורניר צווישען 4 פוסבאַל־דרוזשינעס וועגען אַ בעכער.

אין טורניר האָבען אָנטיילגענומען „ווידזעוו", „טוריסטען", „הכח" און „מכבי". די מעטשען האָבען געדויערט 2 מאָל צו 15 מינוט. ריכטער זענען געווען די ה"ה פּידלער, קאַפּיאַס און לאַנגע.

דעם בעכער האָט געוואונען די מאַנשאַפט פון „ווידזעוו". די בעזונדערע רעזולטאַטען זענען געווען פאָלגענדע:

טוריסטען — הכח 1:2 (0:1)

די טויערן פאַר די טוריסטען האָבען דערגרייכט קלימטשאַק און שודרא. פאַר הכח דער רעכטער פערבינדער.

ווידזעוו — מכבי 0:0

די אַרבייטער־דרוזשינע האָט געהאַט אַשוועררען קאַמף מיט'ן „ב"־קלאַס־גען מכבי. אויסגעצייכענט איז געווען גאָרעליק אין מכבי־טויער.

ווידזעוו — טוריסטען 1:0 (1:0)

דאָס איינציגע טויער פאַר ווידזעוו איז געפאַלען שוין אין דער דריטער מינוט פון אַ שעהנעם שאָס פון פּריצ'ן.

מכבי — הכח 1:1 (1:0)

מכבי שפּילט דאָ זעהר שעהן און ערצילט דאָס ערשטע טויער דורך חומעצ'ן. הכח גלייכט אויס ביים סוף פון שפּילען דורך מאָרגענשטערן.

טוריסטען — מכבי 2:0 (0:0)

די טוריסטען האָבען די גאַנצע צייט אַנ'איבערגעוויכט. די טויערן האָבען דערצילט סטושעלטשיק און מיכאַלסקי.

ווידזעוו — הכח 2:0 (0:0)

אַ בעדייטענדע איבערמאַכט פון ווידזעוו, וועלכער האָט דערגרייכט ביידע טויערן דורך פּריצ'ן.

די ענטגילטיגע פּונקטאַציע איז פאָלגענדע: ווידזעוו — 5 פּונקטען; טוריסטען — 4; מכבי — 2; הכח — 1 פּונקט.

דעם בעכער האָט געוואונען די מאַנשאַפט פון „ווידזעוו".

דער „טרוקענער פּאָגראָם"

ווי יודען ווערען באָיקאָטירט פון יודען

טאָג־איין, טאָג־אויס הערען און לייענען מיר טרויעריגע און ביטערע יודישע קינות, האַרצרייסענדע קלאָגען פון יודישע סוחרים, אָנגעשטעלטע, און אַרבייטער אין פערשידענע לענדער איבער דער באָיקאָט־כוואַליע מצד דער קריסטליכער בעפעלקערונג געגען די יודען, איבער דער אַנטיסעמיטישער באָיקאָט־אַגיטאַציע, וואָס פערשפרייט זיך און פערשטאַרקט זיך פון טאָג צו טאָג מעהר און דראָהט אויסצורייסען און גענצליך צו פערניכטען די לעצטע שוואַכע וואָרצלען פון דעם יודישען לעבענסבוים פון דער יודישער ווירטשאַפטליכער עקזיסטענץ.

די דאָזיגע יודישע קינות זענען געוויס בערעכטיגט; דער ווירטשאַפטליכער באָיקאָט געגען יודען, דער אַנטיסעמיטישער „נשחיתה עץ בלחמו" איז אָהן ספק פאַר דעם יודענטום די טרויעריגסטע און געפעהרליכסטע ערשיינונג, דער טיוולאַנישסטער און גרויזאַמסטער „קריג און פרידען", וואָס רופט אַרויס, וואָס מוז אַרויסרופען ביי יעדען יוד און ביי יעדען אָנשטענדיגען מענשען גרויס ווערטאָג, ביטערע עמפעהרונג און שאַרפסטען פּראָטעסט, דער „טרוקענער פּאָגראָם" דער ווירטשאַפטליכער באָיקאָט געגען יודען איז אין אַ געוויסער מאָס נאָך אַ סך ערגער, נאָך אַ סך געפעהרליכער ווי דער „נאַסער" פּאָגראָם; דער ערשטער איז געווענדעט געגען דעם גאַנצען כלל ישראל, בעת דער לעצטער ווענדעט זיך געוועהנליך בלויז געגען אַ קליינעם טייל פון דעם יודישען פאָלק...

אָבער דאָ דערוועקט זיך פלוצלונג אַ ביטערע, אַ בעשעהמענדע פראַגע, וואָס ווי ביטער און ווי בעשעהמענד זי זאָל נישט זיין, מוז זי איינמאָל עפענטליך און איהר גאַנצער נאַקעטקייט אויפגעשטעלט ווערען; איז דער עקאָנאָמישער באָיקאָט געגען יודען אַ ריין נישט־יודישע ספּעציאַליטעט? זענען אַלע יודישע הענט ריין פון דעם „טרוקענעם פּאָגראָם" געגען זייערע ברידער? אָדער קלאָרער און דייטליכער געזאָגט: זענען נישט פערהאַן אויך אַ סך, אַ סך יודען, וואָס פיהרען אָן סיסטעמאַטיש אַנ'עקאָנאָמישען באָיקאָט געגען יודען? און אַז די דאָזיגע ביטערע און טרויעריגע פראַגע מוז — צו אונזער שאַנד און שמאַך — פּאָזיטיוו געענטפערט ווערען: יאָ, יודען ווער'ען באָיקאָטירט אויך פון יודען! דאָס קאָן מען זעהן אין אַלע יודישע פאַבריקען, אין די פיינסטע יודישע גרויס־האַנדלונגען און אין אַ גרויסען טייל פון יודישע געשעפטען: קיין יודישע אַרבייטער און כמעט קיין יודישע אָנגעשטעלטע זענען דאָרט נישט צו געפינען.

דאָס איז אייגענטליך אַ „צרעת נושנת", אַנ'אַלטע, אַלעמען בעקאַנטע אייטערדיגע מכה, אָבער זי האָט זיך נאָך קיינמאָל נישט אַזוי טיף איינגעפרעסען געהאַט אין דעם יודישען קערפּער, זי האָט נאָך קיינמאָל נישט אָנגענומען אַזעלכע גרויסע דימענסיאָנען און אַזעלכע שאַרפע פאָרמען ווי איצט, דווקא אין דער צייט, ווען דער אַנטיסעמיטישער באָיקאָט געגען

(אַ בריף פון ווין)

אַלץ וואָס איז יודיש האָט זיך צופלאַקערט אין אַ העליש פייער און דראָהט צו פערניכטען די לעצטע מאָגערע יודישע עקזיסטענצען; טויזענדער און טויזענדער יודישע אונטערנעהמונגען ווערען וואָס אַמאָל מעהר „יודען־ריין". בעת די קריסטליכע אונטערנעהמונגען זענען פאַר די מאַסען יודישע אַרבייטס־ און בעשעפטיגונגסלאָזע פערשלאָסען מיט זיבען שלעסער. דער יודישער אַרבייטער מוז פערהונגערען, ווייל דער קריסטליכער אונטערנעהמער איז נישט גענוג טאָלעראַנט, יודען צו אַנגאַזשירען אין זיין אונטערנעהמונג; און דער יודישער אונטערנעהמער איז ווידער איבערמעסיג טאָלעראַנט, אַז ער אַנגאַזשירט גיכער קריסטען...

און ווען מען שטעלט אַזעלכע יודישע אונטערנעהמער די פראַגע: היתכן, ווי קאָן אַ יוד אַזוי האַנדלען געגען זיינע גלויבענסגענאָסען, געגען זיינע ברידער? ווי קאָן איבערהויפּט אַ מענש מיט אַ שטיקעל אָביעקטיוויטעט, מיט אַ שטיקעל גערעכטיגקייטס־געפיהל, מיט אַביסעל מענשליכקייט, בעפאָרצוגען די מענשען פון איין קאָנפעסיאָן געגען די מענשען פון אַנ'אַנדערער קאָנפעסיאָן? — קאָן מען אָפטמאָל פון זיי הערען די משונהדיגסטע די קוריאָזעסטע תשובות איבער וועלכע מען וואָלט געמוזט שטאַרק לאַכען, ווען די זאַך וואָלט נישט געווען אַזוי טרויעריג, אַזוי שמערצפול; איהר בעקומט פון די דאָזיגע אַדונים אַזעלכע תירוצים, אַז איהר מוזט זיך עמפּערען, פערצווייפלען און צווייפלען אין זייער יודישע אָפּשטאַמונג... אָט למשל, איז אין ווין בעריהמט געוואָר'ען דער ענטפער פון דעם יודישען מאַגנאַט באַראָן פאָן גוטמאַן, אויף דער פראַגע, פאַר וואָס ער אַנגאַזשירט נישט אין זיינע געוואַלטיגע אונטערנעהמונגען אין וויטקאָוויץ קיין יודישע בעאַמטע: ער קאָן דאָרט באין אופן קיין יודישע בעאַמטע נישט אויפנעהמען, באשר זיינע איבעריגע אָנגעשטעלטע זענען אַלע — אַנטיסעמיטען! וואָס זאָל און וואָס קאָן נעבעך, אַזאַ יודישער אינדוסטריעלער געגען דעם טון, ווען זיינע אונטערטעניגע קריסטליכע אָנגעשטעלטע קאָנען קיין יוד צווישען זיך נישט ליידען? ער מוז דאָך, ממש פרעהליך און גליקליך זיין, אַז זיי, זיינע אַנטיסעמיטישע אָנגעשטעלטע זענען אַזוי גוט און איידעל, צו זיין צופרידען מיט זייער יודישען שעף און זיך לאָזען פון איהם מפרנס זיין...

אַ צווייטער פאַל איז אפשר נאָך קוריאָזער, נאָך טראַגי־קאָמישער: מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אין ווין געשטאָרבען דער בעזיצער פון אַ גרויסען און בעקאַנטען ווינער כשר־רעסטאָראַן. אַ יוד, וואָס בנוגע כשרות האָט ער געהאַט דאָס גרעסטע פערטרויען מצד דעם ראַבינאַט און מצד דעם יודישען כשר־עסענדיגען פובליקום, דאַכט זיך, אַ יוד מיט אַלע מעלות, אַ יוד מיט אַ יודיש האַרץ, און מיט אַ יודיש בעוואוסטזיין, זאָל ער עס אָבער מיר מוחל זיין דער בר־מינן, ווי זאָגט מען עפּעס: „אַ טויטער בעגעהרט דעם אמת". און עס איז אַן אמת'ער פאַקט אַז אָט דער דאָזיגער יודישער בעזיצער פון דעם גרויסען כשר־רעסטאָראַן — זיין נשמה זאָל רוהען אין דעם ליכטיגען גן־עדן — האָט בשום אופן נישט געוואָלט אַנגאַזשירען אין זיין רעסטאָראַן קיין יודישע קעלנערס; יודישע געסט האָט ער טאַקע אויפגענומען „בסבר פנים יפות", זעהר פריינדליך, אָבער אַ יודישען קעלנער האָט ער נישט אַרויפגעלאָזט אויף דער שוועל פון זיין כשרן רעסטאָראַן. און וואָס פאַר אַ טעם האָט ער אָנגעגעבען פאַר זיין געגנערשאַפט צו יודישע קעלנערס? אָט דעם: ער קאָן נישט ברויכען קיין אָנגעשטעלטען, וועלכער זאָל זיין אַזוי קלוג, אָדער נאָך קלוגער ווי ער זעלבסט. אַ יוד, אַנ'עני געווען דער פערשטאָרבענער כשר־רעסטאָראַטאָר, ער האָט פון זיין אייגענער קלוגקייט נישט צופיל געהאַלטען און פון דער קריסטליכער — נאָך ווייניגער. תמיד און אומעטום איז געווען אָנגענומען אַלס אַ פעסטער אַקסיאָם, אַז דומהייט איז דער גרעסטער פעהלער פאַר אַנ'אָנגעשטעלטען, שטעלט זיך גאָר איצט אַרויס, אַז פאַר אַ יוד איז בלויז די קלוגקייט אַ פעהלער, ממש, אַ געפאַהר...

אַזעלכע פאַלען און ענליכע בעגרינדונגען קאָן מען אויפצעהלען אין די הונדערטער, די מייסטע פון אַזעלכע „יודען־ריינע" יודישע אונטערנעהמער האָבען דעם סטערעאָטיפּען תירוץ פאַר זייער העסליכען און בעשעמענדען „פּרינציפּ": זיי ווילען נישט אין דעם יודישען אָנגעשטעלטען אַליין אַ צוקונפטיגען קאָנקורענט שאַפען. דאָס איז אין אמת'ן דער נאַרישסטער און אונעהרליכסטער תירוץ, קאָנען זיך דאָך אויך די קריסטליכע אָנגעשטעלטע זעלבסטשטענדיג מאַכען און טאַקע נאָך פיל גיכער און לייכטער ווי די יודישע אָנגעשטעלטע; האָט דאָך אַ קריסטליכער אונטערנעהמער פיל מעהר שאַנסען פאַר אַ קאָנסומענטען־קרייז ווי דער יודישער, ווייל דער קריסטליכער ווערט דאָך פון קיינעם נישט באָיקאָטירט און ער קאָן בעשטימט רעכענען סיי אויף קריסטליכע און סיי אויף יודישע קאָנסומענטען, דען ער קאָן זיכער זיין, אַז אַ היפּש ביסעל יודען, בפרט די יודישע סנאָבס, וועלען איהם גיכער געבען דעם פאָרצוג ווי דעם יודישען אונטערנעהמער.

דער נייער דייטשער אויסערן־מיניסטער נויראַט

די דאָזיגע גראָטעסק־טרויעריגע ערשיינונג איז אָבער נישט בלויז אַנ'עסטרייכישע ספּעציאַליטעט, זי איז, ווי בעקאַנט, פערשפרייט כמעט אין אַלע לענדער, און לאָמיר אַרויסזאָגען דעם גאַנצען ביטערן אמת: דאָס איז נישט בלויז אַ גלות־ערשיינונג. קומען דאָך פאַר אויך אין ארץ־ישראל יאָהר איין יאָהר אויס לגמרי נישט אָנגענעהמע סצענעס, ווייל עס זענען דאָרט פערהאַן אַזעלכע יודישע קאָלאָניסטען, וואָס בעשעפטיגען ליבער אויף זייערע פעלדער אַראַבישע אַרבייטער, ווי יודישע, ווייל די ערשטע זענען ביכולת זייער אַרבייטס־קראַפט אַביסעל ביליגער אָפּצוגעבען, ווי די לעצטערע הויך־קולטיווירטע אַרבייטער...

אָט אַזוי ווערען יודען באָיקאָטירט נישט בלויז פון קריסטען, נאָר אויך פון יודען, און אָט צווישען די צוויי באָיקאָט־כוואַליעס שטעהען הונדערטער טויזענדער יודישע אַרבייטס־זוכער און הונגערען. עס איז די העכסטע צייט אַז די יודישע עפענטליכקייט זאָל זיך ערנסט בעשעפטיגען מיט דעם פּראָבלעם.

י. כהן.

ס'איז שווער צו גלויבען

אָבער שוואַכע מענשען לעבען לענגער, איידער די שטאַרקע

עס איז דאָ אַ גלייכווערטעל: „דעם וואָס גאָט האָט ליב, בעהמט ער צו זיך יונגערהייט". אָבער די וויסענשאַפט גלויבט נישט אין דעם. מען האָט שוין געזעהען אַ סך מאָל מענער, פרויען און קינדער וואָס זעהען אויס צו זיין געזונט און קרעפטיג און פונדעסטוועגען שטאַרבען זיי גיכער פון שווינדזוכט, ניומאָניע, האַרצקרענק, פערקיהלונג און דאָס גלייכען, איידער יענע מענער, פרויען און קינדער וואָס זעהען אויס צו זיין שוואַך, בלאַס און איידעל.

אין איטליכער פאַבריק און אין יעדען ביוראָ הער'ט מען אָפטמאָל ווי די מענשען חידוש'ן זיך:

— ס'טייטש, יענער איז דאָך געווען אַזאַ געזונטער חברה־מאַן! קראַנק געווען אַזאַ קורצע צייט און אוועק פון דער וועלט אַזוי יונג.

צווישען שול־קינדער איז דאָס וואָגיגע, פול־בלוטיגע קינד גיכער אויסגעזעצט אומגעבראַכט צו ווערען פון עפּידעמיעס אָדער פון קראַנקהייט, פערקעהרט ווידער, קאָן דאָס דעליקאַטע און איידעלע קינד זיך גיכער אַרויסדרעהען פון אַנ'עפּידעמיע און בכלל דערלעבען ביז דער טיפער עלטער פון ניינציג און אפילו הונדערט יאָהר.

ד"ר ניקאָלאַס פענדע, דער מעדיצינישער דירעקטאָר פון אַנ'אוניווערזיטעט אין איטאַליען, האָט אין זיין אַרבייט צו שטודיר'ען די אורזאַכען און שטאַפּלען פון ניומאָניע־פאַלען, זיך אָנגעשלאָגען אויף פאַקטען וואָס האָבען איהם אַרויפגעבראַכט אויפ'ן וועג צו גלויבען, אַז עס זענען פערהאַן צווייערליי מינים געזונטע און שטאַרקע מענשען. איין מין אַזאַ איז טאַקע געזונט אויף אַלע אבירים און האָט אַלע געלעגענהייטען צו לעבען לאַנג און בייצוקומען אַלע געפאַהרען פון אַלערליי קראַנקהייטען; דער אַנדערער מין איז אַ געבלאָפטער, ער קאָן אָפּנאַר'ען נישט נאָר אַ זייטיגען מענשען, נאָר אפילו דעם דאָקטאָר, מען דאַרף שוין זיין גאָר אַ גרויסער בריה אויף אויסצוגעפינען, אַז אָט דער מין שטאַרקער מענש איז אין דער אמת'ן אַ שוואַכער, אין זיין קערפּער זענען נישטאָ יענע געזונטע בלוטען, צעלען, מאַטעריאַלען, וואָס זאָלען קאָנען העמפען געגען ניומאָניע אָדער אַנ'אַנדער קראַנקהייט.

אַזאַ מענש קאָן אויסזעהען ריזיג, מיט מוסקולירטע הענט און אַ שטאַרק געבויטער פיגור, אָבער נישט זעלטען טרעפט, אַז ער שטאַרבט פלוצים.

דער דאָזיגער מין שטאַרקער מענש אויפ'ן אויסזעהען און שוואַך אינערליך, ווער'ט פון דעם דערמאָנטען איטאַליענישען פּראָפעסאָר איינגעטיילט אין פיר־ערליי קאַטעגאָריעס. דערביי גיט ער אָן אַלע סימנים פון אַזעלכע „גורמים", און אַ וואָרנונגען ווי אַזוי צו לעבען.

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען

11־טען ליסטאָפּאַד 9

(קאָנסטאַנטינער), טעלעפאָן 127־81

שפּרעכשטונדען פון 10—12 און 5—7, נעהמט אויך אָ אין לעטשנעצע וגערושער 17 פון 10—12.

קריזיס און פאַמיליען־לעבען

עס איז דאָ אַ סך אַזעלכע פרויען, וואָס רעכענען זיך נישט מיט דער לאַגע פון זייערע מענער

די שווערע צייט, וואָס מיר לעבען איבער, האָט זיך נאַטירליך אָפּגערופען זעהר שלעכט אויף דעם פאַמיליען־לעבען.

עס איז שוין שטענדיג אַזוי: ווען די צייטען זענען גוט און דער מאַן פערדינט און פערשאַפט זיין פרוי אַלע פערגעניגענס וואָס געלט קאָן געבען, איז פערהאַן שלום בית.

מעג די פרוי אפילו נישט זיין שטאַרק פערליבט אין איהר מאַן און האָבען אורזאַכען צו זיין מיט איהם אומצופרידען, פיהלט זי זיך דאָך פערגיטיגט צוליב דער מאַטעריעלער פערזיכערונג, וואָס דער מאַן גיט איהר, צוליב דער שעהנער היים און די פיינע קליידער און אַנדערע פערגעניגענס, מיט וועלכע ער פערזאָרגט איהר.

פערהאַן אַנ'אַלט פויעריש ווערטעל, וואָס דריקט עס אויס זעהר בילדליך. דער היימישער פויער זאָגט: „ווען עס מאָהלט זיך נישט אין דער מיהל, קאָכט זיך נישט אין דער היים".

מיט אַנדערע ווערטער הייסט עס, אַז ווען דער מאַן פערדינט נישט, און די היים הויבט אָן פיהלען די נויט, פאַנגען זיך מאַן און פרוי אָן קריגען צווישען זיך, און די האַרמאָניע וואָס האָט געהערשט צווישען זיי ווער'ט געשטערט.

נאַטירליך, איז עס נישט שטענדיג אַזוי.

מיר ווייסען גראָד פון אַ סך פאַלען, וואו פרויען זענען געקומען צוהילף זייערע מענער, ווען די צייטען זענען געוואָר'ען שלעכט.

מיר ווייסען פון פרויען, וואָס אויב זיי האָבען נישט געקאָנט העלפען זייערע מענער אויף אַ פּראַקטישען אופן, ווי למשל געהען אַרבייטען און אַריינברענגען אַ פאָר גילדען, האָבען זיי אַמווייניגסטענס געהאָלפען זייערע מענער מיט דעם, וואָס זיי זענען געשטאַנען ביי זייער זייט אין דער שווערער צייט און געגעבען זיי האָפענונג און מוט, און נישט דערלאָזט, אַז זיי זאָלען זיך פיהלען אינגאַנצען הילפלאָז און דערשלאָגען.

און אָט די הילף איז אָפטמאָל וויכטיגער ווי מאַטעריעלע הילף.

אַ גוט וואָרט, אַ וואָרט פון האָפענונג און טרייסט, אַ וואָרט וואָס שטאַרקט און דערמוטיגט, איז פאַר אַ מענשען, וואָס געהט אַרום אַ דערשלאָגענער און פערצווייפעלטער, צייטענווייז פיל וויכטיגער ווי די פאָר גילדען וואָס מען גיט איהם.

און איצט, אין דער צייט פון קריזיס וואָס מיר לעבען איצט איבער, געפינען זיך טאַקע אַ סך פרויען, וואָס בעגרייפען עס, און זיי שטאַרקען דעם געפאַלענעם גייסט פון זייערע מענער, ווי ווייט זיי קאָנען נאָר.

פערדינען טאַקע די דאָזיגע פרויען לויב און אַנערקענונג פאַר דעם.

און דאָס איז דאָך אייגענטליך, וואָס יעדער מאַן האָט אַ רעכט צו דערוואַרטען פון אַ פרוי, וואָס איז איהם איבערגעגעבען און געטריי.

עס איז קיין קונץ נישט צו זיין געטריי אַ מאַן און אַרויסווייזען איהם ליבע אין דער צייט, ווען ער פערדינט און פערזאָרגט די פרוי מיט אַלע לעבענס־בעקוועמליכקייטען.

פיל וויכטיגער איז, ווען די פרוי בעווייזט איהר פריינדשאַפט און איבערגעגעבענקייט צו איהר לעבענס־בעגלייטער אין דער צייט, ווען איהם געהט נישט גוט און ווען ער בעניטיגט זיך מעהר ווי ווען עס איז אין וואַרימקייט און ליבע.

ליידער אָבער זענען פערהאַן פרויען, וואָס האַנדלען נישט אין אָט דעם גייסט.

צווישען די פיל בריף וואָס אונז איז אויסגעקומען לעצטענס צו לייענען, געפינט זיך אַ בריף פון אַ מאַן, וואָס דערצעהלט אונז וועגען זיינע ביטערע ערפאַהרונגען, וואָס ער האָט אין זיין אייגענער היים, מיט זיין אייגענער פרוי, אין דער איצטיגער שווערער צייט.

דער מאַן שרייבט צווישען אַנדערעס:

„ביז מיט אַ יאָהר און אַ האַלב צוריק האָב איך געמאַכט אַ שעהנעם לעבען פאַר מיין פאַמיליע.

„איך האָב געהאַט אַ גוט געשעפט און האָב פערזאָרגט מיין פרוי און קינדער מיט אַלעם גוטען.

„קיין זאַך איז נישט געווען ביי מיר צו טייער פאַר מיין פרוי, זי האָט געהאַט די שעהנסטע קליידער. זי איז געגאַנגען אין קינאָ, אין טעאַטער. איך האָב נישט געהאַט קיין צייט צו דעם, פלעג איך זי שיקען אַליין אָדער מיט פריינד, און פלעג בעשטעהן אַז זי זאָל געהען און האָבען פערגעניגען פון לעבען.

„זומער איז זי געפאָהרען אויף זומער־וואוינונג און אפילו אין אויסלאַנד.

„מיט אַ 2 יאָהר צוריק האָט זיך אָבער דאָס רעדעל איבערגעדרעהט. איך האָב פערלוירען דאָס געשעפט, און שוין העכער אַ יאָהר צייט ווי איך פערדין נישט.

„איהר קאָנט זיך לייכט פאָרשטעלען ווי איך פיהל זיך און וואָס איך לעב איבער. איך בין אָבער נישט קיין בן־יחיד היינטיגע צייטען, און האָף צוגלייך מיט אַלע אַנדערע, אַז עס וועט ווער'ען בעסער.

„וואָס מיר טוט אָבער וועה אַם שטאַרקסטען — איז די פערענדערטע בעציהונג פון מיין פרוי צו מיר.

„זינט עס האָט מיר אָנגעהויבען געהען נישט גוט, איז מיין פרוי געוואָר'ען גאָר אַנ'אַנדער מענש. זי געהט אַרום אַנ'אָנגעברוגזטע. איך הער פון איהר נישט קיין גלייכען וואָרט. זי האַלט זיך אין איין קריגען מיט מיר און האָבען טענות, גלייך ווי איך וואָלט געווען פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם קריזיס, וואָס איז געקומען אויף מיליאָנען מענשען".

פערשטעהען מיר גאַנץ גוט, וואָס דער מאַן פיהלט און לעבט איבער.

דער מאַן שרייבט אונז אויך, אַז צייטענווייז וואָלט ער געוואָלט אַנטלויפען פון זיין היים, און דאָס איינציגע וואָס האַלט איהם — זענען די קינדער.

און ווען דער מאַן זאָל אַזוי האַנדלען, וואָלט מען אייגענטליך צו איהם נישט געקאָנט האָבען קיין טענות.

עס איז קיין פראַגע נישט, אַז די בעציהונג פון זיין פרוי איז אַ מיאוס'ע, אַ שענדליכע.

עס איז קיין פראַגע נישט, אַז זיין פרוי האַנדעלט נישט ווי אַ געוויסענהאַפטער מענש, ווי אַ געטרייע לעבענס־בעגלייטערין דאַרף האַנדלען.

וואָרים, ווי מיר האָבען שוין אָנגעוויזען, איז גראָד אין אַ שלעכטער צייט דאַרף די פרוי אַרויסווייזען איהר געטריישאַפט צום מאַן.

און אויב זי טוט עס נישט אין אַ שלעכטער צייט, האָט דער מאַן אַ רעכט צו פערדעכטיגען, אַז איהר ליבע אין דער גוטער צייט, ווען דער מאַן האָט געהאַט געלט און געגעבען איהר אַלע פערגעניגענס, איז נישט געווען קיין ריכטיגע.

דער מאַן האָט אַ רעכט צו פערדעכטיגען, אַז די ליבע וואָס זי האָט איהם אַרויסגעוויזען פון אויבענאויף, איז געווען נישט צוליב איהם, נאָר צוליב זיין געלט.

און פאַר אַזאַ פרוי קאָן קיין מאַן נישט האָבען קיין רעספּעקט.

ח.

דער קרומער „יודישער קאפ“

ד״ר נתן בירנבוים׳ס זוהן איז איצט דער „מאכער“ ביי דער עסטרייכישער שווארץ-מאה

פון ג. י. ם. שרייבט דער אגבין:

לאנגע יאהרען האט ד״ר נתן בירנבוים, דער היינטיגער גייסטיגער פיהרער פון דער אגודת ישראל, בעשעפטיגט די יודישע וועלט מיט די שארפע רעטענישען און מאדנע גלגולים פון זיין קאמפליצירטער פערזענליכקייט.

איצט איז שוין א ביסעל שטילער געווארען ארום ד״ר נתן בירנבוים — דערפאר אבער האט אויף זיין ארט אנגעהויבען שטארק טומלען זיין זוהן אוריאל, וועלכער איז אפשר נאך א פליגקערער גלגולים-אקראבאט, ווי זיין פאטער איז אמאל בעוועזען. אוריאל בירנבוים איז א מאלער מיט א שטארקער איינגעארטיגער פערזענליכקייט, מיט איינגעהילגער געשמאלטערישער קראפט — אבער פון זיין שאפער׳שער איינענוויליגקייט, אין דער קונסט האט זי רעמאנטיקעלט, און זיינע פאליטישע אנשויאונגען, א קרומער קאפ, א צולהכעיס׳ניק, א דווקא-רעאקציאנער, מאנארכיסט, פאשיסט און „אוטשאני יעווריי“ פון די עסטרייכישע שווארץ-מאה׳ניקעס.

דעם אלטענס רעאקציאנערער גלגול איז [illegible] נישט פערפרעמדט געווארען. ד״ר נתן בירנבוים איז געבליבען אזוי צו זאגען אין דער היים, האט אנגעטאן א שפיציגע יודישע יארמולקע און א היבשען „טערקישען“ טלית קטן — און ווי זאגט די וועלט: אז דער רעאקציאנער איז אגבזוערער, מוז מען מאכען א שוויג, טאר מען זיך נישט בעקלאגען.

אוריאל בירנבוים אבער רייסט זיך צו דער „וועלט“. איהם איז קאנטיג צו ענג אין די ד׳ אמות פון די היימישע יודישע שווארץ-דעה׳ניקעס — און זיין אמביציע איז צו זיין דער „יודישער קאפ“ פון די אמת׳ע גויאישע שווארץ-מאה׳ניקעס, פון יענע קאטוילישע ספערען, פון וואנען עס קומען ארויס די פאגראמטשטשיקעס, עלילת-דם העלדען און עהנליכע פערשוינען.

איז דאס טאקע באמת א טיפער וועהטאג צו זעהען אוריאל בירנבוים, דעם עהרליכען טאלאנטפולען יודישען קינסטלער, אין אט דער מיאוסער רעאקציאנערער געזעלשאפט. זינט ער איז צוריקגעקומען א קאליקע פון דער וועלט-מלחמה, זינט פון דעם יונגען לעבענס-פולען בחור איז געווארען א צעבראכענער מענש, א בעל יסורים, האט זיך עפעס פערהארטעוועט אין זיין נשמה, א מין ביזער קאפויר, וואס האט איהם, דעם מלחמה-קאליקע, עמיצען אויף צו להכעיס, געמאכט פאר א הייסען אנהענגער פון „גאט׳ס מלחמה“, וועלכע ער האט דווקא בעזונגען מיט הימנישע געזאנגען, מיט די העכסטע עקסטאטישע הללויה׳ס...

„גאט׳ס מלחמה“ — דאס איז געווען פאר אוריאל בירנבוים די מאניפעסטאציע פון העכסטען גענעץ!

דער בלוטיגער וועלט-קריג קומט אויס, לויט בירנבוים׳ס דיכטערישער אויפפאסונג, ווי א מין בראנדיגער קאפריז פון׳ם כביכול — און מיר אלע, די וויצלע, נידעריגע, נישטיגע בעשעפענישען, דארפען זיך פיהלען גליקליך, וואס דער שרעקליכער טאטע אין הימעל האט אונז „אויסדערוועהלט“ און געפייצען אונז ווירדיג צו מאכען מיט אונז זיינע בלוטיגע געטליכע שפאסען...

אז די מלחמה איז אזא מין הויכע הימלישע מתנה, קאן שוין, פערשטעהט זיך, דער קייזער, וואס האט פראקלאמירט די מלחמה אויף דער ערד, אויך נישט זיין קיין פשוט׳ער בשר ודם — האט טאקע אוריאל בירנבוים נאך דער מלחמה, ווען דער קייזער האט שוין געהאט לאנג אריבערגעוואנדערט אין היסטארישען מוזעי אריין, געשריבען פאטעטישע לידער צום קייזער, צום געזאלבטען פון גאט...

און דאס משונה׳דיגע דערביי איז, וואס ער מיינט דאס גאנץ ערנסט, דער דיכטער. ער האט קיין שום פערזענליכען אינטערעס נישט מיט זיין בעגייסטערונג פאר דער האבסבורגער דינאסטיע, און עס איז, אדרבה, א שווער׳ער גייסטיגער קרבן זיך בכלל אנצוקערען מיט דעם קליינעם הייפעל עסטרייכישע מאנארכיסטען, וואס רעקרוטירט זיך, דער עיקר, פון אלטע קלויסטער-גבאי׳טעס, געוועזענע ערצהערצאגען און אויסגעדינטע פעלדפעבעלען, וואס קוקען אלע ארויס אויף „בעסערע צייטען“, אויף א ביישער קאניונקטור פאר זייער ברוטאליטעט, גראביאניזם און הינטישער הכנעה...

עס האט זיך שוין לאנג געפיהלט אין די דאזיגע קרייזען דער פולשטענדיגער מאנגעל אין א — יודישען קאפ. די קולטורעלע שיכטען פון דער עסטרייכישער בעפעלקערונג שטעהען כמעט אלע אין לינקען לאגער און זענען אלע איבערציינגטע אנהענגער פון דער רעפובליק — אזוי אז דאס קליינע ביסעל „גייסטיגע כוחות“, וואס זענען נאך איבערגעבליבען אין יענער אפשטארבענדיגער וועלט האט קוים געסטארטשעט אויף די צוויי קייזערליכע יאהר-צייט הזכרות, נאך פראנץ יאזעפ׳ן און נאך דעם לעצטען קייזער קארל, און אויף א יום-טוב׳דיגער תפלה אין קלויסטער לכבוד דעם געבורטסטאג פון דעם האבסבורגער פרינץ אטא...

פון אט די „פאליטישע מאניפעסטאציעס“ האט געלעבט דער עסטרייכישער מאנארכיזם זינט דער גרינדונג פון דער רעפובליק — און דערצו זענען העכסטענס נאך צוגעקומען די בעקאנטע קרעטשמער-ארגומענטען, אז א „מענש מוז פיהלען א האר איבער זיך“, אז ער מוז האבען צו וועמען „ארויפצוקוקען“ און אז אין דעם גאנצען אומגליק פון דער היינטיגער צייט זענען שולדיג נאר די „רויטע היטש-צופוקען“, און די הוצפה׳דיגע, גאטלאזע סאציאליסטען...

מיט דעם דאזיגען מאגערען, מאטאטאנס גוי׳אישען ביסעל טפשות האט מען נאטירליך נישט געקאנט קיין שבת מאכען — ביז עס איז געקומען דער „אוטשאני יעווריי“, אוריאל בירנבוים. ער הזר׳ט איבער דאס אלץ טאקע נאר אמאל און ווידער אמאל, אבער שוין [illegible] איידישען קאפ, מיט בילדערישען פאטאס, מיט סא-קאסטישער שארפקייט, מיט פאנאטישער שנאה צו דער „היינטיגער וועלט“, צו איהר וויסענשאפט, דעמאקראטיע, פריידענקעריי און שכל הישר, מיט בייסיגער פעראכטונג צו דער „צעדקראכענער“ ל׳בעראלער און הומאניטאריישער וועלט-אנשויאונג, וואס האט א וויי הארץ פאר דעם מענשליכען עלענד, וואס האט רחמנות אפילו מיט דעם פערברעכער, וואס בערעכטיגט שטילערהייט דעם רעוואלוציאנערען גייסט אין דער וועלט, די צושטערונג פון דער געהייליגטער געטליכער ארדנונג...

געגען דער דאזיגער ראציאנאליזירונג פונ׳ם לעבען, געגען דער „פערשוועכונג פון דעם געטליכען ווילען“, קעמפט אוריאל בירנבוים — און דאס טרויעריגע דערביי איז, וואס ער מיסברויכט זיין לייד־דענשאפט, זיין גייסטיגע עקשנות, זיין קאמפפערישען פאנאטיזם אין דינסט פון דער סאמע מיאוסטער שווארצער רעאקציע פון דעם עסטרייכישען פאשיזם, מאנארכיזם און גראביאניזם, מאכט פאראדען ביי יעדער געלעגענהייט מיט אט דעם יודישען סטאר...

איהם שטעלט מען ארויס, ווען מען דארף בעווייזען, אז דעמאקראטיע איז א פאסקודנע זאך, אז וויסענשאפט איז שווינדעל, רעוואלוציע — א פערברעכען, דער קייזער א מלאך, מלחמה א גאט-זאך, און טויט-שטראף א הייליגער געזעץ... ער „בעווייזט“ דאס אלץ, אין די מיאוס׳ע, פינסטערע ארגאנען פון דער עסטרייכישער רעאקציע, עמיצען אויף צו להכעיס, מיט שארפער יודישער דיאלעקטיק, מיט וויסען און טעמפעראמענט, וואס שטערט אייגענטליך אלעמאל די הארמאנישע אידיליע פון דער קאטוילישער גייסטלאזיגקייט, ביי וועלכער ער דינט, פרייוויליג און לשמה, אלס „יודישער קאפ“...

דערביי איז אוריאל בירנבוים, אזוי ווי זיין פאטער, א פרומער יוד, א הייסער חסיד, א פאנאטישער ארטאדאקס — אבער אין קלויסטער אריין, צו קארל׳ס יאהרצייט; געהט ער דווקא יא, פראוועט דארט הייליגע תפילות און איז זיך מצרף מיט דער שווארצער סעקטע פון די עסטרייכישע רעאקציאנערען און כוליגאנעס...

איצט וועט שוין קיינער נישט קאנען מאכען דעם פארוואורף, אז יודען זענען נאר „צעשטערענדיגע עלעמענטען“, די אייביגע רעוואלוציאנערען — צו אזא פולקאמענעם עקזעמפלאר פון א פערביסענעם רעאקציאנערען צו׳להכעיס׳ניק, ווי אוריאל בירנבוים איז, וועלען די גוים נישט אזוי גיך זוכה זיין...

יודען זענען, קענטיג, טאקע א פאלק מיט אלע מעלות — און דאס בעריהמטע „יודישע קעפעל“ צייכענט זיך אויס מיט א מאדערנער עלאסטישקייט וואס ציהט זיך פון ווייט לינקס ביז אין דער סאמע רעכטער שווארצקייט אריין...

דער ענגלישער קעניג און קעניגין אויף די פערד-געיעגען אין עפסאם

בער לעפ

דערציילונג פון י. ל. בערג

— „אין טשאכאטשאו נעמט מען אנדערטאלבען גראטעס פאר א פאדקאווע און שמואל קען נישט אנדערש בעשטיין ווי א זלאטע-פופציג — קלאגט זיך דער לעפ — קוים מיט צרות דעם זשרעבאק אויפגעכאוועט... צ׳מיינט אז פון טוגיסן (תעניתים) האט ער אזא פעטען נוכער (אחור), ס׳אט מיך בענוג פרוצע געקאסט, און יעצט, גאט ט׳געהאלפן, דערלעבט קאווען, הייסט זיך שמואל געבען א זלאטע-פופציג פאר איין פוס... און דער זשרעבאק ט׳דען קיגעהארע (קיין עין הרע) ווי-פיל זאגסט דו פיער? טא וויפיל וויל ער דאס שרה חנה! וויפיל איז דאס פיער פיס צו זלאטע-פופציג?

שרה חנה, זיין ווייב איז די רעכענמייסטערין.

בער לעפ זאגט, אז זי האט א מאמוראווען (געממוזר׳טען) קאפ אויף זיך, — אז ז׳אט עפעס א בעדזשבען (חשבון), וואס מיינט עך טוטוע? נעמט בלייען, פאפירען און מאזשגעט? „מיינט“ דארף דאס נישט, כ׳זאג ענך, ז׳אט רעכענמייסטערס אין דער לינקער פינגער, ז׳נעמט זעטעךביידע הענד, און שטעלט זיי צוזאמען און ס׳שוין איבערגערעכנט... אז, כ׳זאגענק, א קאפ: קיינער ט׳זע געקענט זיין... א בריה, זאבעדענק, א גאנצער מאנצפערזין, טאקע א מאנצפערשוין! — לאזט ער אויס מיט א קרעכץ — קענ׳יש האבען קא קינדער!

א הויכער בריים ביינינער מאנספערזאן מ׳ט א בריים געזיכט, איינגעצבען בעוואקסען מיט הארטע שטייפע האר פון צוזאמגעשטימטען קאליר, א נידריגער שטערען, אונטער איהם צוויי קליינע וואסערדיגע אייגלען, צווישען זיי א גראבע רויטע נאז, א בריים מויל, מויא׳דיג גראבע ליפען, לאנגע ברייטע העבר און קורצע דיקע פיס — דאס איז בער לעפ.

בער לעפ האט צוויי פאר פערד, וואס פאבר׳ן זיי אלע אינדערוואך קיין ווארשע, פיהרען אורזק הינעה, פוטער און אייער און ברענגען צוריק אנדערע גרויס-שטעדטישע סחורות.

דאס גאנצע שטעטעל פיהרט זיינע סחורות מיט בער לעפ׳ס פוהרען.

ביי בער לעפ׳ן איז מען זיכער פאר גנבות, (וועלכער גנב וועט זיך איינשטעלען צו גנב׳ענען ביי בער לעפ׳ן?) און בער לעפ קומט דער ערשטער קיין ווארשע, דען בער לעפ קארגט נישט פאר זיינע פערדלעך דאס עסען.

גיכער וועט ער אליין נישט עסען, אבער די פערד מוזען האבען דאס זייעריגע — געהן זיי טאקע „ווי די אדלערס“, אזוי ווי בער לעפ זאגט.

בער לעפ האט אויך ליב זיין ווייב.

רעדט מיט איהם צוויי ווערטער און איהר וועט גלייך נאך די שבחים פון די פערד הערען די שבחים פון ווייב.

אהן איהר עקזיסטירט גארנישט קיין בער לעפ..

מענשען האבען הענד, פיס, א קאפ, בער לעפ האט א ווייב. אמת, הענד און פיס האט ער אויך, וואס אפילו דאס ווייב האט זיי שוין פערזוכט, נאר דערצו איז זי דאך א ווייב...

אבער זאל א פרעמדער פרובען אויף איהר רעדען, וועט ער קיין לעבעדיגער פון זיינע הענד נישט ארויס.

א פרומער איז ער, בער לעפ. הרג׳עט איהם, וועט ער פאר׳ן דאווענען קיין טראפ וואסער אין מויל אריין נישט נעמען.

אז ער הויבט זיך אויף אינדערפריה, געהט ער דאס ערשטע ארויס אין שטאל, פוצט אויס די פערד, גיט זיי צו עסען און צו טרינקען.

אפגעפארטיגט זיך מיט די פערד, נעמט ער זיך צו גאט... הילט זיך איין אין טלית, טוט אן די תפילין, וויקעלט זיך ארום „די לייצען“ (רצועות) ארום דער האנד, און דאווענט, באטאפענדיג אלעמאל אנ׳אנדער פערד.

אפגעפארטיגט זיך מיט׳ן דאווענען, נעמט ער זיך צום עסען. גיסט זיך איין א שיסעל בראנפען, בראקט זיך איין דערין ברויט, און ארבייט פלייסיג, אז גרויסע טראפענס שווייס טרעטען איהם ארויס אויף די באז.

אנגעהאקט זיך ווי עס דארף צו זיין, נעמט ער זיך צו דער ארבייט.

אין דער צייט, ווען עס איז קיין ארבייט נישטא, שטייט בער לעפ אין רוג ביי דער שוהל מיט אלע איבריגע בעלי-עגלות און דערציילט די נסים פון זיינע פערד און פון זיין ווייב.

בער לעפ האט זיך געגרויסט מיט זיין ווייב איבער די ווייבער פון די איבריגע בעלי-עגלות, ווייל זי קען רעכענען.

איינמאל האט ער געטראפען זיין ווייב ליי־ענען א צייטונג, האט ער זי איהר געשווינד ארויסגעריסען און איין אימפעט ארויסגעלאפען אין רוג אריין צו די בעלי-עגלות און איבערן גאנצען וועג געשריגען אין איין אטעם:

— צ׳זעהט? דאס ט׳זע געליינט „מיינע“...

צ׳זעהט? כ׳זאג ענק א קאפ סי גאר נישט דא אזעלכעס...

נאר קוים האט ווער אנגעהויבען צו דער־ציילען פון זיינע קינדער, האט ער אראפגעלאזט דעם קאפ און שטיל געווארען.

ער וואלט אייך אלץ אוועקגעגעבען פאר א קינד, ער איז שוין ביי אלע דאקטוירים און גוטע יודען בעוועזען, אלערליי רעצעפטען און סגולות גענומען, און עס האט נישט געהאלפען.

נאך א שמועס וועגען קינדער, איז ער שטענדיג געלאפען אין שטאל אריין, און דארט אפגעלעגען גאנצע טעג, געפיעשטשעט און גע־לאשטשעט די פערד, אויסגעפוצט די קאריטע, אדער זיך סתם אוועקגעלייגט אויפן היי און גע־קוקט מיט זיינע וואסערדיגע אויגען אויף דעם שמוציגען שטאל-באלקען.

איינמאל, ליגענדיג אין שטאל, האט אין איהם אויפגעבליצט א געדאנק: ער האט זיך גע־געבען א קלאפ מיט דער פויסט אין קאפ אריין, ווי ער וואלט צו זיך געזאגט: „קאפ-שטיק, נישט בעקענט דאס ביז יעצט איינפאלען“, און —

ער האט זיך טאקע גענומען אויספיהרען זיין בעשלוס:

ער האט זיך אויפ׳ן אסמאלינער מארק גע־קויפט א קאבעלע פאר 700 זל. אבער נאך א קאבעלע, וואס קאבעלע הייסט!

דער לעפ זאגט, אז צייט דער „רייבעשטער מאכט קאבעלעס האט ער נאך אזא קאבעלע נישט געמאכט“.

ער האט זי אהיימגעפיהרט מיט גרויס פא־ראד, אדורכגעריטען אויף איהר איבער׳ן גאנצען שטעטעל. אלע זאלען זעהן, וואס ער האט זיך איינגעשאפט, און חברה בעלי-עגלות האבען די קאבעלע בעטאפט פון אלע זייטען. געקוקט אין די אויגען אריין, געציילט די ציין און זיך אוש בע־לעקט פאר קנאה...

דער לעפ איז געזעסען אויף דער קאבעלע א שטאלצער, ווי א קעניג אויפ׳ן טראהן און מיט ניאות געפרעגט:

— פאר וואס מיינטער האב׳ען געקויפט א קאבעלע? פאר וואס נישט נאך א אגער?...

— פאר וואס טאקע? — האבען חברה אויס־געשטעקט די נעזער.

— ווייל צענט חאמער-קעפ — האט געענט־פערט דער לעפ — כ׳זאגענק די קאבעלע ט׳מצהר שכל פארענק!

ער האט זיך אויסגעדרייט און געשווינד אוועקגעריטען נישט וועלענדיג רעדען מיט די „חאמער-קעפ“, וואס פערשטעהען נישט צו וואס ער האט זיך געקויפט א קאבעלע.

ווען ער האט געזעהען, אז זיין חלום ווערט שוין מקוים, אז ער וועט בקרוב שוין האבען א קינד פון „זיין“ אגער מיט „זיין“ קאבעלע, האט ער שפאצירט אין גאס מיט א שטאלץ-אויפגעריסענעם קאפ, און אז מען האט יעצט גערעדט וועגען קינדער, איז ער שוין נישט אנטלאפען. ער האט בלויז געשמייכעלט מיט א געהיימניספולען טריומפירענדען שמייכעל: ווייסען זיי דאך נישט, אז ער וועט שוין אויך האבען א קינד...

און עס איז מיט מזל געבוירען געווארען א „זשרעבאק“, א זשרעבאק מען האט געמעגט נעה־מען בילעטען איהם אנצוקוקען.

(המשך מארגען)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג
ב
6
סיון תרצ"ב

יוני

זון-אויפגאנג 3.19
זון-אונטערגאנג 7.49

פאבאר פון יאהרגאנג 1911

היינט, דעם 6-טען יוני ד. י. דארפען זיך שטעלען:

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 (נארו-טאוויטשא 75) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען פאל. קאמיסאריאט, וועמענס נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די ליטערעס:

O W

מארגען, דינסטאג, דעם 7-טען: P S

פאר דער קאמיסיע נומער 2 (אגראדאווע 34) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1911, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 10. פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

G I J K T

מארגען, דינסטאג, דעם 7-טען:

L Ł M N S Sz Sch Ś U

פאר דער קאמיסיע נומער 3 (קאשטשושקי 21) די פאבאראוצעס פון 1910, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 10-טען פאליציי-קאמיסאריאט, וועמענס נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די אותיות:

E F G I J K L Ł M N O P R S Sz Sch Ś T U W Z Ż Ź

מארגן, דינסטאג, דעם 7-טן יאהרגאנג 1910 פון 1-טען קאמיסאריאט די אותיות:

A B C D E F G H Ch K L Ł M N

צו די פאבאר-קאמיסיעס דארפען די פאבא-ראוצעס מיטנעמען די פעסער, אדער פערזענליכע דאקומענטען ארויסגעגעבען פון די פאליציי-קאמי-סאריאטען, פראלאגאציע און רעגיסטראציע-קאר-טען, וואס זענען אויסגעשטעלט געווארען פון לאדזשער מאגיסטראט, און בעשייניגונגען וועגען פאך און בילדונג.

די פליכט פון צושטעלען פערזענליכע דאקו-מענטען איז אויך הל אויף די פאבאראוצעס פון קאטעגאריע ב., וועלכע האבען די דאזיגע בעשיי-ניגונגען צוגעשטעלט צו די פאבאר-קאמיסיע אין די פריהעריגע יאהרען.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע פאר'ן חודש יוני

די רעגיסטראציע אויף ארבייטסלאזע אונ-טערשטיצונגען פאר'ן חודש יוני הויבען זיך אן היינט, מאנטאג ד. 6. ד. ה. לויט פאלגענדען סדר:

היינט, מאנטאג, ד. 6-טען די ליטערעס:

A B C D E F G H I J

דינסטאג, ד. 7-טען די ליטערעס:

K L Ł

מיטוואך, ד. 8-טען די ליטערעס:

M N O

דאנערשטאג, ד. 9-טען די ליטערעס:

P R S

פרייטאג, ד. 10-טען די ליטערעס:

T U W Z Ż

נעכטיגער מיליטערישער יום-טוב

צוליב די 15 יעהריגע ענטשטעהונג פון דער פוילישער ארמעע אין פראנקרייך

(2) אין צוזאמענהאנג מיט דער 15 יעה-ריגער ענטשטעהונג פון דער פוילישער ארמעי אין פראנקרייך, איז אין לאדז נעכטען פארגעקומען גאטעסדינסטען און אנ'אקאדעמיע אין שטאט-ראט.

נעכטיגער קאאפעראטיווער טאג אין לאדז

(2) נעכטען, איז'ם „קאאפעראטיווע-טאג", איז אין גוזאנג-פעראיין (פיעטרק. 243) פארגע-קומען א פייערליכע אקאדעמיע, אויף וועלכע ס'זע-נען געהאלטען געווארען רעפעראטען וועגען דער קאאפעראציווער בעדייטונג. די אקאדעמיע האט זיך געענדיגט שפעט ביינאכט.

אומזיסטע באהן-בילעטען

פון סור-ערטער ווער קען געניסען?

(2) די ווארשאווער באהן-דירעקציע האט אונגע'ערגעשיקט אנ'אקולניק צו אלע באהן-סטאציעס אין וועלכען דאס באהן-מיניסטעריום מאכט בע-קאנט, אז ארימע לייט, וואס פאהרען צוריק פון קור-ערטער, אדער שפיטאלען, וואו זיי האבען זיך קורירט אויפ'ן חשבון פון קאמונאלע אינסטיטוציעס, ווערען אויף זייער צוריקרייזע בעפרייט פון רייזע-קאסטען.

אמנעסטיע פאר פערלעגענע שטייערן

און רעווידירען דעם אומזאץ-שטייער

פערבינדען א קאנטאקט מיט דער פויליש-פאלעסטינישער האנדעלס-קאמער און לאדזער סוחר'טום

נעכטיגע אלגעמיינע פערזאמלונג אין צענטראלען סוחרים-פעראיין

אין צענטראלען סוחרים-פעראיין (פיעטריק. 10) איז נעכטען פארגעקומען די אלגעמיינע יעהר-ליכע מיטגלידער-פערזאמלונג.

6 אזייגער ווערט די פערזאמלונג געעפענט דורכ'ן פרעזעס איגנאש. גרשון פראשקער. נאך דעם, ווי ס'ווערט בעעהרט מיט אויפשטעהען פון די ערטער דער פערשטארבענער פרעזעס רעד. ע. האמ בורסקי, ווערט אלס פארזיצער געוועהלט ה' יוזעף זשורקאווסקי. אסעסאר'ען: פ. האלענדערסקי און הירשבערג.

דעם טעטיגקייטס-בעריכט גיט אפ דיר. שווארצ מאן. דער בעריכט-אפגעבער שטעלט זיך אפ אויף דער אלגעמיינער לאגע פון סוחר'טום בכלל. דאס פערגאנגענע יאהר — זאגט דער רעדנער — די וואלוטע-וואקלענישען און א גאנצע רייהע לענדער, דער שרעקליכער קריזיס, דאס פערלירען דעם גע-גענזייטיגען צוטרוי, דער צובראכענער קרעדיט-אפאראט, דער כסדר'דיגער וואוקס פון אנ'ארבייטס-לאזיגקייט. דער פראטעקציע-סיסטעם — אט א דאס איז דער אלגעמיינער בילאנס פון פערגאנ-גענעם בילאנס-יאהר.

מיט יעדען טאג ווערען וואס אמאל אלץ מעהר הויט-געשעפטען ליקווידירט. אין בעסטען פאל, ווערען הויטאוויקעס קליינהענדלער, און די קליינהענדלער ווערען איבגאנצען אפגעשוואכט פון דער אויבערפלאך. ס'דארף אויך נישט פערגעסען ווערען, אז אין דער צייט, ווען די רעגירונג פער-שפרעכט קרעדיטען פאר דער לאנדווירטשאפט, פאבריקאנטען, האנדווערקער און קאאפעראטיווע געזעלשאפטען, שטעהט דאס סוחר'שום, וואס לויט דער סטאטיסטיק, צאהלען זיי 60 פראצ. פון די אל-געמיינע שטייערן, אונטער א פראגע-צייכען.

דער רעדנער שטעלט זיך ווייטער אפ אויף דעם עטאטיזם, וואס בעשוועה'ט נאך מעהר די בער-דראהטע פאזיציעס פון האנדעל, וועגען דער נאר-וועליזאציע פון אומזאץ-שטייער וועגען וועלכען דער פעראיין האט אויפמערקזאם געמאכט דער שטייער-מאכט, אז דעם אומזאץ-שטייער אין דער מאנופאקטור - בראנזשע דארף געגומען ווערען פון דער ערשטער קוועלע — פון שפינער און די סוחרים בעפרייען פון דער דאזיגער שווערער לאסט. אויך אין דער האנדעלס-קאמער האבען די פער-אינטערעסירטע פארשטעהער אנגעפיהרט א העפ-טיגען קאמף וועגען דער דערמאהנטער פראגע.

אין ווייטערען טייל פון בעריכט, ווערט אנגעוויזען, אז אין משך פון יאהר, זענען ביים פעראיין ארגאניזירט געווארען א גאנצע רייהע סעקציעס. ביים היינטיגען טאג עקזיסטירען ביים פעראיין: אנ'אפטיילונג פאר קרעדיט-שוץ, א יורידישע אפ-טיילונג מיט 3 אדוואקאטען, א שירס-געריכט. די פעראיינס - קאנצעלאריע האט אין משך פון יאהר ערלעדיגט 8 טויזענד ביטעס און אינפארמאציעס, און אנ'ערך 3 טויזענד איבטערווענצען אין די שטייער-אמטען. דער פעראיין איז רעפרעזענטירט אין האנדעלס - געריכט, האנדעלס - קאמער און אין אלע שאצונגס- און אפעלאציע-קאמיסיעס.

דער בעריכט ענדיגט זיך מיט דער בעמער-קונג, אז די פערוואלטונג, ווי דאס פערסאנאל, איז געשטאנען אויף דער געהעריגער הויך פון זייערע אויפגאבען.

נאכ'ן בעריכט, ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, וועלכע דרעהט זיך ארום די ווייטערדיגע אויפגאבען פון צענטראלען סוחרים-פעראיין. א טייל מיטגלי-דער ווארפען פאר די אלטע פערוואלטונג, אז זי האט נישט דערפילט איהרע אויפגאבען. אז די בראנזשע-סעקציעס זענען נישט ווי געהעריג בעד-ארבייט געווארען, אז די פערוואלטונג האט געהאט ווייניג פערשטענדעניש פאר די בלוטיגסטע אינ-טערעסען פון די אונטערדריקטע מיטגלידער.

אין דער דיסקוסיע האבען זיך בעטייליגט די ה"ה: שאפירשטיין, מארגוליעס, הירשבערג, סקאר-סאווסקי, שאפהאריץ, א. שטיינשניידער, אדוו. ראז-זענטאל א. אנד.

די רעדנער האבען אפגעענטפערט פרעז. איגנאש פראשקער און וויצע-פרעזעס ה' איגנאץ יאשונסקי די רעדנער האבען אנגעוויזען, אז נישט-קוקענדיג אויף דעם געוואלדיגען קריזיס, האט די פערוואל-טונג נישט ארורכגעלאזען איין געלעגנהייט, אויב ס'האט זיך נאר געהאנדעלט וועגען אנ'עניך, וואס איז נוגע די מיטגלידער.

נאך דעם ווי ס'ווערט איינשטימיג אנגענו-מען דער פרעלימינאר-בודזשעט פאר'ן יאהר 1932, האלט פרעזעס איגנאש. פראשקער א קורצען רעפע-ראט וועגען דער איצטיגער טרויעריגער לאגע פון סוחר'טום, וועגען די אויפטרייסלונגען אין דער גאנצער וועלט און דערביי שטרייכט ער אונטער די אויפגאבען און די ריכטליניען פון דער נייער פערוואלטונג אין דער צוקונפט. צוו. אנד. — זאגט דער רעדנער — וועט זיך די נייע פערוו. בעמיהען וועגען ביליגע קרעדיטען. רעווידירען דעם אומ-זאץ-שטייער, אמנעסטיע פאר פערלעגענע שטיי-ערן, אריינברענגען אנ'אויפלעבונג אין פעראיינס לעבען און ווי ביז איצט אויך להבא שטעהען אין אנ'ענגען קאנטאקט מיט די מיטגלידער. די נייע פערוואלטונג וועט זיך שטעלען אין פער-בינדונג מיט דער פויליש-פאלעסטינישער האנ-דעלס-קאמער, ארגאניזירען עקסקורסיעס פון סוח-רים קיין ארץ-ישראל, כדי זיך צו בעקענען אויפ'ן ארט מיט די האנדעלס-מעגליכקייטען א. אז. וו.

די וואהלען צו דער נייער פערוואלטונג, האב-בען געגעבען פאלגענדער רעזולטאט:

אין דער פערוואלטונג: איגנאש. ג. פראשקער, י. דעגענשטיין, י. יאשונסקי, מ. האלפערן, ל. מא-זור, א. שטיינשניידער, י. ל. מארגוליעס, מ. ס. בראנאווסקי, מ. גאדאן, י. שטערן, ד. שטאהל, און ג. ביסטער.

קאנדידאטען: ל. פייגאלא, ב. קאראטשינסקי, ה. אקאוויע, ג. גלאטער, מ. קרעגיצער און פור-[illegible]

רעוו.-קאמיסיע: י. גערסאן, ס. קאלאמאבאר-וויטש, א. ראזענפעלד און י. גריינבוים.

ס'איז אויך געוועהלט געווארען א שידס - געריכט-קאמיסיע פון 31 פערזאן.

נאך דעם, ווי ס'ווערען נאך אריינגעטראגען עטליכע פרייע פארשלאגען, ווערט די פערזאמלונג ארום 10 אזייגער געשלאסען.

פאדערט איבעראל ליבערמאנ'ס, ווארשא נייע מארטעז אונגארישער טרויבען-ווייז № 49

וויצע-פרעזידענט ד"ר וויעלינסקי קלאגט אן אין געריכט

דעם שטאט-ראט-פרעזעס אנדזשעאק

די אונזערע לעזער איז בעקאנט האבען די סאציאליסטישע פראקציעס אין שטאט-ראט בעשלא-סען אריינצוטראגען א פארשלאג וועגען אויסשלי-סען דעם וויצע-פרעזידענט ד"ר וויעלינסקי אלס מיטגליד פון שטאט-ראט, דער פארשלאג איז שוין דעם לעצטען דאנערשטאג רעפערירט געווארען אויף דער פלענאר-זיצונג פון שטאט-ראט און די פראגע איז איבערגעשיקט געווארען אין א קאמיסיע.

ד"ר וויעלינסקי איז איצט נישטא אין לאדז, דערוויסענדיג זיך וועגען דעם פארשלאג און בע-קענענדיג זיך מיט זיין אינהאלט, האט ד"ר וויע-לינסקי מיטגעטיילט קיין לאדז, אז צוליב דעם, וואס אין דעם פארשלאג געפינט זיך א זאץ, אז ד"ר וויעלינסקי איז בעגאנגען א שענדליכע טאט, האט ער בעשלאסען אנצוקלאגען די פארשלאג-געבערס און דעם רעפערענט, פרעזעס אנדזשעיאק אין געריכט פאר בעליידיגונג.

הילף פאר משפחות פון פערלוי-רענע זעלנער איז קריג

ביטעס אפצוגעבען אין דער סטאראסטווע

(2) די וואיעוואודזטווע האט דערהאלטען אנ'אקולניק פון ארבייטס-מיניסטעריום, וועגען ביי-הילפיג צו זיין די משפחות פון די אין קריג פער-לוירענע פאמיליען-מיטגלידער.

ביטעס קענען אפגעבען: פרויען, קינדער (געזעצליכע און נישט-געזעצליכע, אויך אדאפטירטע וואס זענען אויסגעהאלטען געווארען פון די פער-לוירענע).

ביטעס נעמט אן דער איגוואלידען-רעפערענט ביי דער סטאראסטווע.

געכאפט א מערדער 3 יאהר נאכ'ן אויספיהרען דעם מארד

אויף טאמאשאווער איינוואוינער מאליץ

(2) מיט 3 יאהר צוריק איז היגטער גריצע דערמארדעט געווארען פראנטשישעק מאליץ. דער מערדער האט ביים ערמארדעטען צוגענומען ס'געלד און א ראווער.

נישט קוקענדיג אויף אלע בעמיהונגען פון דער פאליציי, איז דער מערדער ביז-איצט נישט ענטדעקט געווארען.

נעכטען האט א פאליציי-פאטרול פערהאלטען א פערדעכטיגען מיט א ראוועד. לויט אלע סימנים זאל ער זיין מאליץ'ס מערדער. זיין נאמען איז סטאניסלאוו קאסטושעוויא. אין ערגיץ נישט געמאל-דען. ער קאן אויך נישט אנגעבען פון וואנען ער האט דעם ראווער.

געדענקט, יודען!

אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-פובליציסט י. אינפעלד, לאדז, פיעטריק. 31 אויפנאהמס-שעה'ן טעגליך פון 4–8 אוו.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעקומט אז די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אנגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

Wszystkim, którzy okazali nam tyle współczucia z powodu straty naszego nieodżałowanego

B. P. Stanisława Landaua

składają serdeczne podziękowanie

Dzieci, Wnuk i Rodzina.

3588

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) פאטאש (פל. קאשטשעלני 10), כארעמזא (פאמארסקא 12), מילער (פעטריק. 46), עפשטיין (פעטריק. 225), גארטשינסקי (פשיאזד 59), אנטא־ניעוויטש (פאביאניצקא 50).

פאדערט איבעראל **ליבערמאנ'ם, ווארשא**
נייע סארטען
אונגארישער טרויבען־וויין № 49

קאנטראלעס אין פלייש־ און ווורשט־געשעפטען

(2) אויפ'ן בעשלוס פון קריסטליכען און יודישען פליישער־צעך, איז געשאפען געווארען א געמישטע קאנטראל־קאמיסיע, וועמענס אויפגאבע ס'איז צו קאנטראלירען דעם צושטאנד אין די פאך־דאקומענטען פון די פליישערס.

ביז איצט זענען דורך דער קאמיסיע שוין קאנטראלירט געווארען אנ'ערך 100 פלייש־ און ווורשט־געשעפטען.

אפהיטען די ארבייטסצייט אין בעקערייען

ווענדונג פון הויפט ארב. אינספעקטאר

(2) דער הויפט א־ב. אינספעקטאר האט צוגעשיקט א בריף צום לאדזער קרייז ארב. אינ־ספעקטאר מיט דער אנווייזונג, שטרענג אכטונג צו געבען, אז אין די בעקערייען זאל אפגעהיט ווערען די ארבייטס־צייט.

זעלבסטמארד צוליב נויט

(2) אויפ'ן פעלד, ביי דער טאטושאנסקא גאס, האט זיך פערסמ'ט די 36 יעהריגע פראנ־טשישקא איגנאשאק, אנ'ארבייטסלאזע, אין א שווע־רען צושטאנד איז זי אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. די סבה איז ארבייטסלאזיגקייט.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און 5–9 אווענד.
בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

האלערטשיקעס־צוזאמענפאהר אין לאדז

„נידער מיט די יודען" האבען זיי געשריגען אין די גאסען

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א צו־זאמענפאהר פון האלערטשיקעס, געוועזענע זעלנער פון גענעראל האלערס ארמעע אין פראנקרייך.

די אנטיילנעהמער אין צוזאמענפאהר און אויך די לאדזער סקאלפן האבען דעפילירט אי־בער דער פיעטרקאווער גאס. בעת דער דאזיגער דעפילאדע, האבען די אנטיילנעמער געמאכט פער־שידענע אויסגעשרייען. די פאפולערסטע לאזונג איז געווען „נידער מיט די יודען".

די אקטיוויזירונג פון דער לאדזער קאאפעראטיווער עקספאזיטור

אין לאקאל פון דער לאדזער קאאפעראטי־ווער עקספאזיטור, צעגעלניאנא 3 איז פארגעקומען אונטער דעם פארזיץ פון ה' ד"ר סארטאקאווער א פלענאר־זיצונג פון ראיאן־ראט און דער עקספא־זיטור, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט אלע מיטגלידער פון ראיאן־ראט פון לאדז און פון דער פראווינץ, אויך פארשטעהער פון דער צענ־טראלע פון „פערבאנד פון יודישע קאאפעראטיווע געזעלשאפטען אין פוילען" אין דער פערזאן פון וויצע־פארזיצער פון פערבאנד. ה' ד"ר פארנעס, דירעקטאר פון פערבאנד ה' בערקענהיים און אינ־ספעקטאר פון פערבאנד אויף דער לאדזער וואיע־וואודזטווע ה' שמויש.

די זיצונג איז געווען געווידמעט אין גאנצען דער פראגע פון אקטיוויזירען די לאדזער עקספא־זיטור אין פולען היקף פון איהר טעטיגקייט. צוליב די שווערע געשעהעניש אין פערבאנד אין פער־לויף פון די לעצטע חדשים, האט דער ענין גישט געקענט ערלעדיגט ווערען ביז היינט, צוליב וואס עס האט געליטען די קאאפעראטיווע ארבייט אויפ'ן שטח פון דער עקספאזיטור. איצט איז די זאך געשטעלט געווארען אויפ'ן סדר היום אין פרע־זידיום פון פערבאנד און די זיצונג איז געווען א ענטשיידענער שריט אין דער דאזיגער בעציהונג. עס איז בעשלאסען געווארען צו ערלעדיגען די פראגע דעפיניטיוו אין פערלויף פון די נאהענטסטע וואכען צו פערזיכערען דעם בודזשעט פון דער עקספאזיטור, צו בעשטימען פאר איהר א סטאבילען אינספעקטאר מיט א געהילפס־בעאמטען און צוצוטרעטען צו דער ארבייט אין פולען היקף. —

די זיצונג, וואס האט זיך פערצויגען ביז שפעט ביינאכט, האט אויך אויסגעהערט א בעריכט פון די פארשטעהער פון דער צענטראלע וועגען דער סיטואציע אין פערבאנד און וועגען די בעמי־הונגען צו שאפען א נייע פינאנץ־צענטראלע אויף דער שטעל פון דער ליקווידירטער באנק פאר קאאפעראטיווען. ס'איז בעשלאסען געווארען צונויפ־צורופען אין דער נאהענטסטער צייט א קאנפערענץ פון די קאאפעראטיווען אויפ'ן שטח פון דער עקספאזיטור, כדי צו בעשטימען וועגען זייער שטעלונג צו די דאזיגע פראגען. —

ציהונג פון דער לאטעריע

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אפגעלייגט אויף 2 וואכען

נעכטען איז ערהאלטען געווארען א ידיעה פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען, אז מיט דער הסכמה פון דער מלוכה־לאטעריע־דירעקציע, איז די ציהונג פון דער לאטעריע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אפגעלייגט געווארען אויף 2 וואכען ד. ה. ביז דעם 19. ה. ח.

מיט'ן פערלענגערען דעם טערמין פון דער ציהונג, ווערט ערמעגליכט יעדען איינעם זיך צו פערזארגען אין משך פון די נאהענטסטע 2 וואכען מיט א לאטעריע צעטעל, וועלכער גיט א מעגליכ־קייט צו געווינען א אומזיסטע רייזע קיין ארץ־ישראל.

פון „החלוץ" אין לאדז

שבת איז פארגעקומען די יעהרליכע גע־נעראל־פערזאמלונג פון „החלוץ". אין נייעם קאמי־טעט זענען געוועהלט געווארען: אלטער בענטש־קאווסקי, גאלדבערג, פ. לעווין, יאקובאוויטש, פלאוונער, פריימאן.

געשלעג צווישען שאפער'ס

(2) אויף דער אויטאבוסען־סטאציע (לאגעווי־ניצקא 49), איז נעכטען אויסגעבראכען א געשלעג צווישען די שאפער'ס. בעת'ן געשלעג איז דער שאפער יאן אלעשינסקי שווער פערוואונדעט גע־ווארען.

אלטער יוד צובראכען א פוס

(2) אויף פיעפשאווא גאס, האט דער 76־יעהריגער יצחק רוסאק, פון יעראזאלימסקא 12, זיך אויסגעגליטשט, און צובראכען א פוס, די פא־גאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא.

שכורים מיט מעסער'ס אין די הענד

בעפאלען אנ'אדורכגעהער אין מיטען גאס

(2) אויף ווסטשאלנא גאס, זענען עטליכע שיכורים בעפאלען דעם 27־יעהריגען סאדזאוש אנדזשעיעווסקי, פון קוויאטקאווסקא 26, און מיט א מעסער איהם געמאכט וואונדען אויפ'ן גאנצען קערפער.

היינט און פאלג. טעג:
דער אונפערגלייכליכער טשעכישער פילם־קאמיקער **VLASTA BURIAN**
דער בעריהמטער „ק. און ק. פעלד־מארשאלעק" ווילט און דערפרעהט ביז טרעהרען אין דעם נייעסטען קלאנג־שלאגער רעזשי **Karol Lamac**
„ער און זייך שוועסטער"
אין די הויפט־ראל: די וואונדערשעהנע **ANNA ONDRA** און ליבע
אויסער'ן פראגראם: קלאנג־צוגאבען און לאנד־אקטואליטעטען.
פאפולערע פרייזען. — דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט און געקיהלט
הנחה־בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען!
אנהויב 5 נ"מ, שבת און זונטאג 1 בייטאג.

(36

ר. איזראעל

דאס בופעט־מיידעל

א סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

דער שמועס איז געווארען אלץ מעהר אינטער־רעסאנט און די רייזע איז שנעל אדורך.

— אז מ'האט רייכע עלטערען גלוסט זיך נישט שטארק צו ארבייטען, האט דער רעדעוודיגער שפא־ניער, ווידער בעגייט דאס געשפרעך, מיר, למשל, האט ער אנגעוויזען אויף זיך און אויף זיין ברודער זענען אוועק פון פוילען אלס ארימע יונגלעך און דאן האט שוין נישט געקענט זיין קיין רייד וועגען גלוסטען אדער נישט גלוסטען, ארבייטען האט מען געמוזט און נאר דעם האבען מיר צו פערדאנקען אונזער ערפאלג.

— מיין פאטער, האט אלא געזאגט, איז נישט קיין רייכער מענש, אבער א פערמעגליכער, ער וואלט מיך געקענט אויסהאלטען ווי לאנג איך וואלט נאר געוואלט, ער וואלט געוואלט מיך חתונה מאכען און לעבען רוהיג, ווי איבעריגענס אלע בירגערליכע יודען.

אלא האט געמאכט דעם אנשטעל פון א זעלבסט שטענדיגען מענש און ווייטער געזאגט

— יעדער מענש האט דאך אבער זיין אייגענע אמביציע, זיינע אייגענע פערלאנגען און שטרעבונ־גען, איך וויל ווערען זעלבסטשטענדיג, לעבען מיט מיין אייגען לעבען, רעאליזירען מיין אייגענע שטרע־בונגען מיט מיינע אייגענע כוחות, און דאס איז הויפטזעכליך דער ציל פון מיין אוועקפאהרען פון עלטערענס הויז.

— איך מוז מודה זיין, האט דער שפאניער גע־זאגט, אז איך האב געהאט א פיל ערגערע מיינונג וועגען די יודישע מיידלעך אין פוילען, איך האב זיך איצט איבערצייגט, נישט אלע זענען אזוי וואס פארא שם זיי האבען אין דער וועלט.

דער צוג האט זיך דערנעהנטערט קיין פאריז, הגם די רייזע איז געוועזען א גאנץ בעקוועמע און אנ־גענעהמע, איז דאך אלא געוועזען א ביסעל מיד, אויב ביז איצט האט זי גארנישט געטראכט וועגען דעם, האט זי איצט אריינגענומען עפעס א מאדנע געפיהל, עפעס א מורא פאר דער גרויסער פרעמדער שטאט, וועלכע ווערט זי באלד איינשלינגען. זי האט אמת געהאט מיט זיך עטליכע אדרעסען פון בעקאנטע, אבער דאס זענען נישט געווען אזעלכע בעקאנטע, צו וועלכע זי זאל קענען גלייך צופאהרען און בלייבען די ערשטע טעג ביז זי וועט קומען צו זיך. איבעריגענס האט זי געוואוסט, אז מ'דארף זיך שטארק היי־טען, וויפיל זי האט נישט אפגעלאכט און אפגעשפעט פון די אלע מעשיות וועגען דעם, אז מ'קען אימיצען פערנארען אדער פערפיהרען, האט זי דאך געהאל־טען, אז מ'דארף זיין פארזיכטיג, צוליב דעם איז געקומען די מורא פאר דעם ערשטען אנקומען אין אזא ריזיגער שטאט, צווישען בלויז פרעמדע מענ־שען, אהן קענטניש פון דער שפראך און מנהגים.

איינער פון די שפאניער האט אזוי ווי געלייענט איהרע געדאנקען, ווייל ער האט זיך באלד אנגע־רופען

— איך פערשטעה אייער זארג אין איצטיגען מאמענט, פרייליין. נישט אנגענעהם איז צוקומען אין א פרעמד לאנד, אין א פרעמדער שטאט, אהן קרובים און בעקאנטע, ס'איז אבער גארנישט, איהר וועט זיך צוגעוואוינען, נאר עקשנות, נאר אויסגע־האלטענקייט, די צייט היילט אלע וואונדען.

— אמת אבער דאך איז נישט אנגענעהם, כאטש די ערשטע שעה, אז מען איז צווישען היימישע, צווישען בעקאנטע.

— אזא גרויסע טראגעדיע דערפון דארפט איהר נישט מאכען, האט זיך אריינגעמישט אין געשפרעך די דאמע וואס איז מיט זיי געפאהרען די גאנצע צייט. אויב ס'וועט אייך זיין אנגענעהם, קענט איהר עטליכע טעג פערברענגען מיט מיר ביי מיין שוועסטער, מיר וועט דאס זיין זעהר ליב און אז מיין שוועסטער, צו וועלכער איך פאהר, וועט אייך גוט בעהאנדלען ווענען דעם גאראנטיר איך אייך, איהר וועט זיך א ביסעל צוגעוואוינען, מיר וועלען אייך העלפען אויפזוכען אייערע בעקאנטע און דאן וועט איהר שוין קענען טון, ווי איהר אליין וועט פער־שטעהען

— באמת א פלאן האט דער יונגערער פון די שפאניער געזאגט, איהר דארפט אננעהמען דעם זעהר ליבענסווירדיגען פארשלאג

— מיר קענען זיך אזוי ווייניג... האט אלא געזאגט און איז הארצען איז זי געווען צופרידען פון דעם פארשלאג

— אין דער פרעמד דארף מען אביסעל איינ־צוקוקען פון דער עטיקעט און פיינע מאניערען, אויב מיר וועלען זיך ווען עס איז ווידער בעגעגענען וועט איהר מיר אפדינען

— גוט האט אלא געזאגט, איך נעהם אן אייער פארשלאג און דאנק אייך פון גאנצען הארצען, איך וועל אבער נישט מיסברויכען מיט אייער גאסטפריינדשאפט און איך וועל זי דאנקבארען אויף דעם אופן, אז איך וועל וואוינען אין א האטעל אבער פערבלייבען די ערשטע עטליכע טעג צוזאמען מיט אייך

— נו, גוט דאס וועלען מיר שוין זעהען, קודם כל וועט איהר פון דער באהן מיטפאהרען צו מיין שוועסטער און מיר וועלען זיך א ביסעל אויסרוהען

— איך דאנק אייך זעהר, האט אלא נאכאמאל געדריקט די האנד פון דער דאמע

— און איך האב נאך א פארשלאג, האט איינער פון די שפאניער געזאגט, פאקענדיג די זאכען און גרייטענדיג זיך צום אויסשטייגען, מיר פערבלייבען נאר עטליכע טעג אין פאריז, וועלען מיר זיך אפשר קענען בעגעגענען, כדי צו קענען צוזאמען בעזוכען די זעהענסווירדיגקייטען פון פאריז, אלא האט נישט געענטפערט, זי האט אין דעם ענין גארנישט געהאט וואס צו זאגען, זי האט נאר געקוקט אויף איהר איצטיגער פריינדין און געווארט אויף א פאזיטיווען ענטפער.

יענע האט זיך א ווילע פערטראכט און צום סוף געזאגט

— נו, מיר קענען איינארדענען אזא ראנדעוואו, איך וועל אייך געבען דעם אדרעס פון מיין שוועס־טער און אויב ס'געהט אייך דערין, קענט איהר קומען צו אונז.

— גוט, מיר וועלען האבען א גוטען אנדענק פון דער איצטיגער אנגענעהמער רייזע.

דער קאנדוקטאר האט העפליך געמאלדען, אז דער צוג דערנעהנטערט זיך צו פאריז. די פאסאזשי־רען האבען זיך אנגעהויבען צו דרעהען אין די קארידארען, געפאקט זייערע זאכען און זיך גע־גרייט צו פערענדיגען זייער שווערע רייזע. איין קופע פון אונזערע בעקאנטע פאסאזשירען זענען שוין אויך אלע פארבערייטונגען צום פערלאזען דעם צוג געווען פערענדיגט, דער צוג איז אריינגעפאהרען אין דעם גרויסען געטומעל פון מענשען, וועלכע האבען זיך געפינען אויפ'ן פעראן פון פארייזער וואקזאל.

(פארזעצונג קומט).

צום יודישען פאלק אין פוילען

ב ר י ד ע ר י ו ד ע ן !

אין א צייט פון שווערע ליידען און ביטע־ער בויס, האט זיך פאר אונזערע אויגען ווידער בע־ וויזען א שימער פון האפנונג. דורך דעם געדיכטען נעפעל פון דעם פינסטערען גלות־הימעל האט זיך דורכגעריסען א ליכטיגער שטראהל פון דער גליי־ הענדער ארץ־ישראל זון און דערוואַרימט אונזערע פערשמאַכטע הערצער און צעוועהטיגטע נשמות.

די טויזענדער טוריסטען, וועלכע האבען עולה לרגל געווען קיין ארץ־ישראל דעם לעצטען פסח און דארט געזעהען מיט אייגענע אויגען דאס וואונ־ דערליכע ווערק פון אויפבוי און אויפלעבונג, וואס ווערט געשאַפען דורך די פיאָנערען פון דעם אַל־ טען געפּלאָגטען פאלק, זענען צוריקגעקומען ווי פער'שיכור'ט און די כוואַליע פון ענטוזיאַזם, וואָס האט זיי אַרומגעכאַפּט ביים אנבליק פון דער זיך בויענדער יודישער היים, האט זיך איצט אַריבער־ געטראָגען אויף די ברייטסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אין אַלע לענדער, וואו עס לעבען קאמפאקטע יודישע קבוצים, הויפטזעכליך אָבער ביי אונז אין פוילען, וואו די יודישע בעפעלקערונג ליידט דאָ־ פעלט פון דער נויט, געהט איצט אָן אַ שטאַרקע בעוועגונג צו ראַטעווען די רעשטלעך פון דעם יודישען פאָלקס־פערמעגען דורך אַ ברייט־פער־ מאָסטענער קאלאניזאַציע פון דעם יודישען מיטעל־ שטאַנד אין ארץ־ישראל. דער יודישער האַנד־ ווערקער און מיטעלער סוחר, וואָס דער כסדר וואַק־ סענדער קריזיס און דער אונ'ברחמנות'דיגער אַרויס שטויסונגס־פראָצעס ערשיטערט זייער עקזיסטענץ אין איהרע פונדאַמענטען, זאָלען איצט איבערפלאַנ־ צען זייער שעפעריסע איניציאַטיוו און אונטער־ נעהמונגס־גייסט אויף דעם מעהר דאַנקבאַרען באָ־ דען פון דעם יודישען לאַנד, וועלכער בעהאַלט באַך אין זיך אונצעהליגע מעגליכקייטען פון עק־ זיסטענץ פאַר פיל צעהנדליגער טויזענדער.

דער „קרן־היסוד", דער הויפט – אינסטרו־ מענט פון דעם ארץ־ישראל־אויפבוי, וועלכער האָט צוזאַמען מיט'ן קרן־קימת געלעגט די פונדאַמענטען פון דעם נייעם ארץ־ישראל, בעטראַכט עס אַלס אַ גרויסע זכיה און גליק פאַר זיך, וואָס ער קאָן איצט קומען צו זיינע טרייע פריינד, צו די טוי־ זענדער תורמים פון אַלע יודישע שיכטען און צו זיי זאָגען:

אָט זענען די פרוכטען פון אייער אָפּפער־ וויליגער אַרבייט, אָט זענען די רעזולטאַטען פון אייער מאַטעריעלע אָפּפער, וועלכע האָבען וגעגע־ בען די מעגליכקייט צו ברענגען ארץ־ישראל אַזוי ווייט, אַז שוין היינט קאָן זי דינען אַלס קליינער אָנלעהן פאַר די בלאָנדזשענדע יודישע מאַסען.

די פליכטען, וואָס ליגען אויף אונז, זענען איצט פילפאַך גרעסער. עטליכע טויזענד נייע עו־ לים זוכען איצט אַ מעגליכקייט זיך איינצואָרדנען אין ארץ־ישראל און טויזענדער איבער טויזענדער יודען שטעהען גרייט צו געהען קיין ארץ־ישראל און דאָרט בויען פאַר זיך אַ צוקונפט. וואָרום צו־ זאַמען מיט דער נייער עליה פונ'ם מיטעלשטאַנד, פאַר וועלכער עס זענען איצט צום ערשטען מאָל אָפיציעל בעשטימט געוואָרען עטליכע הונדערט סער־ טיפיקאַטען, רייסען זיך דאָך קיין ארץ־ישראל טוי־ זענדער פון אונזער בעסטער יוגענד, וואָס זייער לאַגע אין גלות איז האָפנונגסלאָז און זיי וואַרטען שוין לאַנג מיט אונגעדולד צו קאָנען געהען בויען מיט שווייס און בלוט דאָס לאַנד פון אונזער האָ־ פענונג, וועלכעס זיי זענען גרייט צו פערטיידיגען מיט מסירת־נפש, נישט אָפּשרעקענדיג זיך פאַר קיין שום שטערונג און קיין שום קרבן. דער „קרן־ היסוד" מוז שענקען זיין אויפמערקזאַמקייט די דאָזיגע עולים־מאַסען און זיך בעמיהען צו פער־ לייכטערען זיי דעם שווערען פראָצעס פון פער־ וואָרצלען זיך אין לאַנד. אָבער די דאָזיגע אויפ־ גאַבע פאָדערט גרויסע סכומים געלד אויף נייע אינוועסטיציעס, וועלכע וועלען קאָנען רעאַליזירט ווערען נאָר ביי אַנ'ענטשפּרעכענדער שטייגערונג פון די הכנסות.

פון אונזערע טרייע פריינד, די טיכטיגע און אָפּפערגרייטע עסקנים און זאַמלער איז עס אָפּ־ הענגיג, אַז די ליבע צום יודישען לאַנד, וועלכע טליעט טיף אין האַרצען ביי יעדען יוד זאָל זיך פונאַנדערפלאַמען אין אַ גרויסען לייכטענדען פאַ־ קעל, וואָס וועט אונז פיהרען אויפ'ן וועג פון גאולה און אויפלעבונג אין אונזער אַלט־נייער היים.

לאָמיר בעווייזען, אַז מיר זענען דערוואַקסען צו דעם גרויסען נסיון, פאַר וועלכען מיר זענען געשטעלט געוואָרען!

דירעקטאָריום פון „קרן־היסוד" אין פוילען.

פאָרזיצער: הרב פּרופ. ד"ר משה שור.

וויצע־פאָרזיצ.: מאָוריצי מייזעל.

(—) דיר. ב. אייטינגאָן,
(—) פּרעז. א. איינהאָרן,
(—) אַדוו. א. בלום,
(—) ד"ר ס. גאָלדפלאַם,
(—) י. גרינפעלד,
(—) ד"ר מ. הינדעס,
(—) דיר. ב. וואַקס,
(—) ל. לעווין – עפּשטיין,
(—) ראטמאַן מ. עלענבערג,
(—) ד"ר ז. עלענבערג,
(—) אַסקאַר קאָהן,
(—) דיר. ל. קראַנשטיין,
(—) דעפּוטאַט ד"ר א. ראָזענבלאַט.

וואַרשאַ, יוני, 1932.

נייער פאהר-פלאן אויף די באהנען

וואס האט אנגעהויבען פערפליכטען דעם 22 מאי, 12 ביינאכט

צוגען וואס געהען אפּ פון דער לאָדזער פאַבריקס-באַהן קיין קאַלושקי

5.25 מיט אַ פערבינדונג קיין וואַרשאַ און טאָמאַ־ שעוו.
7.25 מיט אַ פערבינדונג קיין וואַרשאַ און טאָמאַ־ שעוו און פּראַג.
8.35 (זונטאָג און חגאות פון 25־טען מאַי ביז'ן 11. סעפּטעמבער).
9.35 (זונטאג און חגאות פון 25־טען מאַי ביז'ן 11. סעפּטעמבער).
10.45 מיט פערבינדונג אויף וואַרשאַ.
13.05 פערבינדונג אויף וואַרשאַ און טאָמאַשעוו.
14.00 פערבינדונג אויף וואַרשאַ און טאָמאַשעוו.
14.50 קיין סקאַזשיסק איבער גאָלקובעק, סלאָטווין.
15.40 פערבינדונג אויף וואַרשאַ און טאָמאַשעוו.
16.20 פערבינדונג אויף וואַרשאַ און טאָמאַשעוו.
16.55 פערבינדונג אויף וואַרשאַ און קאַטאָוויץ.
18.00 פערבינדונג אויף וואַרשאַ און קראָקאַ.
19.20 דירעקטער צוג קיין וואַרשאַ.
19.45 פערבינדונג אויף ראַדאָמסקאָ און לעמבערג.
20.30 נאָר אין אַרבייטס־טעג.
21.15 פערבינדונג אויף וואַרשאַ.
22.30 דירעקטע וואַגאָנעס קיין קריניץ.
0.48 פערבינדונג פון טאָמאַשעוו און וואַרשאַ.

צוגען וואס קומען אן אויף דער פאַבריקס-באַהן פון קאַלושקי

5.08 פערבינדונג פון קאַטאָוויץ.
6.10 נאָר אין אַרבייטס־טעג.
7.00 פערבינדונג פון קראָקאַ (דירעקטע וואַגאָנעס פון קריניץ).
7.30 נאָר אין אַרבייטס־טעג.
7.50 נאָר אין אַרבייטס־טעג.
8.12 לויט דער נויטיגקייט, פערבינדונג פון קראָקאַ
9.46 פערבינדונג פון וואַרשאַ, טאָמאַשעוו, טשענ־ סטאָכאָוו.
12.45 פערבינדונג פון וואַרשאַ, טאָמאַשעוו, טשענ־ סטאָכאָוו, קאַטאָוויץ.
15.29 פון קאַלושקי.
16.00 פון וואַרשאַ דירעקט.
17.15 פערבינדונג פון וואַרשאַ.
20.10 פערבינדונג פון וואַרשאַ, טאָמאַשעוו, קראָקאַ
21.25 אין אַרבייטס־טעג.
22.00 אין אַרבייטס־טעג.
22.35 דירעקט פון סקאַזשיסק איבער סלאָטווין, גאָלגובעק.
23.18 פערבינדונג מיט טאָמאַשעוו, קאַטאָוויץ, קראָקאַ
8.05 געהען אָפּ קיין אַנדזשעיעוו.
8.59 קומען פון אַנדזשעיעוו.

צוגען וואס געהען אפּ פון קאַלישער באַהן-הויף

קיין וואַרשאַ 4.32, 7.28, 12.38, 17.54.
קיין גלאָוונאַ 10.15.
קיין לאָוויטש 15.35, 20.05.
קיין קראָטאָשין 2.10 פערבינדונג מיט פּויזען.
קיין לאַסק (נאָר זונטאג און חגאות) 8.30, 13.40, 15.30
קיין אָסטראָוו 9.35 (פערבינדונג מיט בערלין) 19.35.
קיין פּויזען 12.07, 15.20, 22.00 (פערבינדונג מיט בערלין) 1.25 (איבער קוטנאָ) 9.00, 13.00 21.00.
קיין טשענסטאָכאָוו (דורך זד. וואָליע, הערבי) 18.00
קיין קאַלושקי 0.53 (פערבינדונג מיט טשאַרנאָ־ בזשעק, ראָזוואַדאָוו), 8.05 (פערבינדונג קיין טאָמאַשעוו), 20.06 (דירעקטע וואַגאָנעס קיין לעמבערג און סקאַזשיסק).
קיין דאַנציג און גדיניע 1.25, 9.00, 13.00, 15.20, 21.20 (דירעקטער קיין גדיניע).
קיין טשעכאָטשינעק 13.00 (דירעקט).
קיין פּלאָצק 21.20.
קיין קוטנאָ 1.25, 9.00, 13.00, 15.20, 21.20.

צוגען וואס קומען אן אויפ'ן קאַלישער באַהן-הויף

פון קוטנאָ 5.00, 7.55, 12.35, 19.58, 22.58
פון גדיניע און דאַנציג 5.00, 7.55 (דירעקט), 19.58
פון בידגאָשטש 5.00, 7.55, 12.35, 19.58, 22.50
פון וואַרשאַ 9.25, 11.53, 21.48, 1.57
פון לאָוויטש 7.25, 19.05.
פון גלאָוונאַ 7.25, 11.53, 14.[illegible], 19.05, 21.48, 1.57.
פון פּויזען 4.20, 7.18, 12.24, 19.40, 0.45.
פון בערלין 7.18, 19.40,
פון קראָקאַ און קאַטאָוויץ 4.13, 18.40.
פון לעמבערג דורך סקאַזשיסק דירעקט 8.52.
פון טשענסטאָכאָוו דורך זדונסקאַ וואָליע 19.12.

אפגעשניטען פון דער תליה

ארבייטסלאזער העננט זיך צוליב נויט

(2) אויף באַטאָראַ גאַס 62, האָט זיך אין זיין אייגענער וואוינונג אויפגעהאַנגען דער 45- יעהריגער מאַקסימיליאַן וויסקאָק – אַנ'אַרבייטסלאָ־ זער. די שכנים איז געלונגען, איהם בעצייטענס אָפּצושניידען פון דער תליה.

בראווא, זד.-וואָליע!...

געוויגען דעם שטרייק מיט דער עלעקטראָווניע

(2) אין זד.-וואָליע האָט זיך נעכטען פער־ ענדיגט דער עלעקטריע-שטרייק. די עלעקטראָווניע האָט רעדוצירט דעם טאַריף אויף 10 פּראָצ. ביי די אַבאָנענטען, וואו ס'זענען געווען אָפּגענומען די צעהלער'ס, האָט זיי די עלעקטראָווניע אָהן שום פערגיטונג צוריק אריינגעשטעלט.

א 9-יעהריגער „העלד"

ווארפט זיך אין טייך און ראטעוועט זיין 5-יעהריגען ברודער

(2) אין דאָרף קענטי, הינטער קאַליש, האָ־ בען זיך קינדער געשפּילט מיט נאַכלאָזען „שיפלעך" אויפ'ן וואַסער. פּלוצלינג האָט דער 5-יעהריגער סטאַשעק סאַרמאַ זיך אָראָפּגעבויגען און איז אריינ־ געפאַלען אין טייך.

זעהענדיג ווי זיין ברודער טרינקט, איז זיין 9-יעהריגער ברודער אַנדזשעי אריין אין וואַסער און איינשטעלענדיג זיין לעבען, אַרויסגעראַטעוועט זיין ברודער.

די פּויערים פון דאָרף האָבען דעם „העלד" געטראָגען אויף די הענד.

געשטאכען א נאכט-סטרוזש

געהיימנישפולע אנפאלער אין סטאקי

(2) אויפ'ן סטרוזש, וואָס היט די פּלעצער אין סטאָקי, דעם 27-יעהריגען סטעפאַן אורבאַניאַק, זענען נעכטען ביינאַכט בעפאַלען אומבעקאַנטע פערברעכער און איהם געגעבען עטליכע מעסער־ שטעך אין האַרץ און אין דער זייט. – פּאָליציי זוכט די אַנפאַלער.

אויסשטעלונג פון כאַלופּניקעס-ארבייט

נעכטען איז אין דער שטאָטישער קונסט־ גאַלעריע אין שענקעוויטש-פּאַרק געעפענט געוואָ־ רען די אויסשטעלונג פון כאַלופּניקעס אַרבייט. די ערעפענונגס-רעדע האָט געהאַלטען דער רעדאַקטאָר פון דער לאָדזער „ווסעכניצאַ". די אויסשטעלונג איז רייך אין זעהר אינטערעסאַנטע עקספּאָנאַטען.

א גרויסע גארטען-פערוויילונג אין העלענאוו

לטובת די שולען און קינדערהיימען ביים מעדעם-סאַנאַטאַריום אין לאָדז

שבת, דעם 11. יוני ד. י. (דעם צווייטען טאָג שבועות) אָרדענט איין דאָס מעדעם קוראַטאָר־ יום אין לאָדז אַ גרויסע גאָרטען-פערוויילונג אין דעם ערשט אויפגעפרישטען העלענאָוו-גאָרטען. די פערוויילונג הויבט זיך אָן מיט אַ קינדער-דעפילאַדע אונטער דער בעגלייטונג פון אַ בלאָז-אָרקעסטער, דאַן קומען פערשידענע אַטראַקציע. עס שפּילען 2 אָרקעסטערס, „מאָרגענשטערן" וועט אויספיהרען פּרעכטיגע איבונגען, ביינאַכט וועט דער גאָרטען אילומינירט ווערען מיט טויזענד-פאַרביגע פייערען און ראַקעטען, אַ ביליגע פאַנטען-לאָטעריע מיט פיל ווערטפולע פאַנטען, אַנ'אייגענער ביליגער בופעט. די אימפּרעזע זאָגט צו צו זיין זעהר אינ־ טערעסאַנט.

ראדיא-פראָגראם

מאנטאג, דעם 6 יוני 1932

11.58 ציים-סיגנאַל. 12.10 טעגליכע פּרעסע־ איבערזיכט. 12.40 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 12.45 גראַמאָפאָן-פּליטע. 3.40 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4.40 לעקציע פּיאַנצוזיש. 5.00 גראַמאָפאָן-פּליטען. 6.00 רעפעראַט פון ד"ר לעוואַק. 6.20 ליטעראַריש־ מוזיקאַלישע אודיציע, אָרגאַניזירט פון דעם וואָיע־ וואָדישען הילף-קאָמיטעט פאַר די אָרימסטע אין לאָדז. 7.15 פערשידענעס. 7.35 ראַדיאָ-פּרעסע. 7.45 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־ קאַמער. 8.00 פאָפּולערער קאָנצערט. 8.55 פעליע־ טאָן. 9.15 קאָנצערט. 9.50 פּרעסע און מעטעאָראָ־ לישע קאָמוניקאַטען. 10.00 טאַנץ-מוזיק. 10.30 פאָרטעפּיאַן-קאָנצערט. 11.20 ספּאָרט-ידיעות פון וואַרשאַ.

מאשין-לעכער

ווערען אָנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נאָרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

קאנסום פאר אפּרייזענדע אויף זומער-קוראַציע

שוין קירצליך וועט די אורלויב-צייט זיין אין גאַנצען ברען און טויזענטער לאָדזערינס און לאָדזער וועלען זיך ווילען אויף זומערוואוינונגען און קור-ערטער ביים ים אָדער גאָר אין די בערג. כדי דער אָפּרוהע זאָל זיין אַ גאַנצער, דאַרף מע אין דער ערשטער רייהע זיך קליידען ראַציאָנעל – ד. ה. לייכט און בעקוועם.

דער איינציגער אין דער שטאָט וואַרען-הויז קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראָקיט־ שינער 54, צוזאַהר מיט די טראַמוואַיען 10 און 16 איז פערזעהען מיט אַלערליי זומער-געוועבע, ווייסע סחורות, גלאַט און קאָלירט אויף קליידלעך, בלוזקעס, שלאָפרעק, פּיזשאַמעס א.אז.וו. ווי אויך א גרויסער אויסוואַהל פון באָדע קאָסטיומען – די מאָדערנסטע פאַסאָנען און אויף דער פּלאַזשע, אַזוי פאַר די דאַמען, הערען און פאַר קינדער.

אַנ'אויסנאַהמס-ענטציקונג פון די קויפער דערוועקט די דאַמען און הערען-וועש פון די עלעגאַנטסטע און מאָדערנסטע מוסטערן, וועלכע עס פערקויפט דער קאָנסום צו אונגעוועהנליך ניד־ פּרייזען. דער קאָנסום עמפּפעהלט פאַר די אָפּריי־ זענדע בעקוועמע לעזשאַקעס זאַווי אַמעריקאַנער אויסלייג-פּאָטעלען. נישט קיין וואונדער וואָס אַלע שיכטען פון דער לאָדזער בעפעלקערונג, שטופּען זיך אין די שעהנע זאַלען פון קאָנסום איינצוקוי־ פען אַלע סחורות צו די ביליגסטע פּרייזען.

הכחשה

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָטיץ אין נו־ מער 127 פון אייער צייטונג פון 1-טען יוני ה. י. אונטערן קעפּעל: אַ לאָדזער זינגער „פאַבריצירט" זינגער'ס ניי-מאַשינען, בעטען מיר צו פערעפענט־ ליכען פאָלגענדעס:

עס איז נישט אמת, אַז מיר פלעגען נאָכמאַ־ כען זינגער'ס נייה-מאַשינען, נאָר מיר פלעגען אויפקויפען עטוואָס געניצטע קעפּלעך פון זינגער'ס מאַשינען, וועלכע מיר פלעגען רעמאָנטירען דורך אויסטוישען די געניצטע טיילען אויף נייע פון ערשטקלאַסיגער קוואַליטעט, אַזוי אַז די מאַשינען, וועלכע מיר האָבען רעקאָנסטרואירט, האָבען גע־ אַרבייט נישט ערגער פון נייע און אין געוויסע פאַלען זענען זיי געוועזען דויערהאַפטער ווי נייע, וואָס האָט אויך פעסטגעשטעלט די געריכטס־ עקספּערטיזע. מיר פלעגען די מאַשינען לאַקירען און אויפ'ן אָרט פון פאַבריקס-צייכען פון דער פירמע זינגער, וועלכער פלעגט צושאַנדען ווערען ביים בעזייטיגען דעם אַלטען לאַק, פלעגען מיר צוריקשטעלען דעם זעלבען צייכען, וועלכער האָט זיך שוין פריהער געפונען אויף דער מאַשין. די אַזוי אָרום דורך אונז רעקאָנסטרואירטע מאַשינען האָבען מיר פערקויפט אויסדריקליך אַלס געניצטע.

עס איז נישט אמת, דאָס מען האָט אריינ־ געטראָגען געגען אונז אַ ציוויל-תביעה אויף אַ האַלבען מיליאָן זל. עס איז אָבער אמת, דאָס די ציוויל-תביעה האָט בעטראָפען – 15.000 זל. און דאָס געריכט האָט צוגעפּסקענט נאָר 9.360 זל. און דאָס איבריגע נישט אנערקענט.

דער פּסק-דין איז נישט רעכטס-קרעפטיג צוליב דער אריינגעטראָגענער פון אונז אַפּעלאַציע.

מיט דרך ארץ זינגער און לאַכמאַן,

לאָדז, אַלעקסאַנדריסקאַ 2.

יודיש-פוילישע געז.

ליה-ביבליאטעק

אויפ'ן נאָמען פון

א. איילענבערג

לימאַנאָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ) 15

די ביבליאָטעק איז אָפען פרייטאָג, שבת און זונטאָג פון 5 ביז 9 אָווענד. מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג פון 7 ביז 10 אין אָווענד.

מיטגלידער-אָפּצאָהל 80 גראָשען אַ חודש פאַר אַרבייטסלאָזע 60 גראָשען אַ חודש.

שייטלען מיט פּאַריזער שרינדעז

ווי אויך פערטיגע שייטלען

צו ביליגע פּרייזען

ביי פרוי ב. פּאָרזשוצקאַ, קאַמיענאַ 5

2-טער הויף, לינקס. 2-טער שטאָק.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט און וועענערישע קראַנק־ הייטען, מענער-שוואַכע און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9 טעלעפאָן 128-98

נעמט אָן פון 8–10; 4–8 אָווענד.

זונטאָג פון 9 ביז 10 פריה.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואהל

שפאצירוואגענס

אייזען - ניקעל-

בעטען

מאטראצען

ספרענזינעווע "Patent".

ווישמאטשקעס אמעריקאנער

צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער

„DOBROPOL", Łódź

Piotrkowska 73 (אין הויף)

פאר

גראפישע אנשטאלטען

דרוקעריי און פערלאגען

שטעמפעלס

די איינציגע אידישע ציקנאגראפיע אין לאדז

„גצלוקס"

מיצקעוויטשא 104

טעל.: 241-24

Dr. med. **REICHER**

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אוונט

זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

-- און אנדולאציע --

ביי קערש, סקווערא 15

לינקע אפיצינע, 1-טער שטאק.

אויטאגענישע שווייסונגען

מעטאל-בעארבייטונגען

שלאסעריי-ארבייטען

מאשינען - טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

(רוג זאכאדניא)

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

א גאלאנטעריע-געשעפט, וואס עקזיסטירט 20 יאהר אין א גוטען פונקט פריזווירדיג איבערצוגעבען. צו ערפאהרען גרינער מארק 33, אין געוועלב. 3589

איבערצוגעבען א לעצטע שטוב געאייגנעט אויף א פראצאווניע אדער פאר א יונג פאר-פאלק, 40 זל. א קווארטאל. צו ערפאהרען ווסכאדניא 21, אין הויף, פארטער, קארושעק. 3580

א בעקוועהם ארט צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט איז אפצוגעבען. פאמארסקא 14, אין הויף, אפיצינע, 2 טער שטאק, ביי לאסקי.

א גרויס פראנטאווע זונען-צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט אדער פריילינס, עווענטועל פאר א יונג פאר-פאלק. צו ערפאהרען זאוואדזקא 29, וואוינונג 8. 3698

2 אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בעקומען לאושי ביי א סאלידע פאמיליע. פאמארסקא 14, וואוינונג 4/5. 3592

URODONAL

CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.

Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

יעדער איינציגער

האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

פון מאגיסטער

נ. שאץ

פיעטריקאווער 37

פראנט, 2 שטאק.

אנאליזען פון קאל, אורין לייכעץ און אנד.

מעסיגע פרייזען.

א לאנגיעריגער

מיליטער-בעאמטער

שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאכען

ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

איינציגע שפייזערס

מאן

פעטריקאווער 10

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

געזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

DR. MED. **J. ŁUBICZ**

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון זעלבסטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: הקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. אז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

-- מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -

וויזיט 3 זל.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל נאטען הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גאט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מייגע בעהאנדלונג און פון דיטשען פראפעסאר דאקטאר בראכירעווינד בעוויזיגען זיכער דעם שוערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע ארען. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע איניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מור נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין גענצליך אויסקורירען מיך פון א שווערער ברוך-קראנקהייט.

היינט פיהל איך מיך גאנצליך געזונד.

א סראהן, רב.

— די — בעוואוסטע פעלד-בעטן

„Palma-Patent"

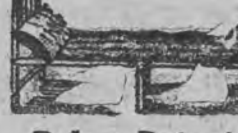

Palma-Patent

וואס זענען באלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט

מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר

די אויך לעזשאקעס, פעלד-בעטלעך און פעלד-בענקלעך

מאטראצען געבעפע, שאטקאווע, קאנאדיסקע קאזעטקעס, טאפטשאנעס

בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 131-85

הורט — דעטייל

חדר „תורה ודת"

עם גן-ילדים

פל. וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6

איז דאס איינציגע מוסטערהאפטע חדר, וואס עס ווערט אנגעפירט אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטע מלמדים און לעהרער פעדאגאגען - ספעציאליסטען.

ס'ווערט געלערנט א"ב, עברי, חומש, רש"י, קריאת התורה, נ"ך, שלחן ערוך, משניות, גמרא, העברעאיש און יודיש און אלעס, וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען! ס'ווערען אנגענומען קינדער פון 4 ביז 12 יאהר.

א ספעציעל נאכמיטאג-חדר פאר קינדער וואס לערנען אין פוילישע שולען.

Dr. med. **Haltrecht**

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8–11 פריה, 12.30–1.30 מיטאג און פון 5–9 אווענד, זונטאג פון 10–1.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע - פרייזען.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2\,{}^1/_2$ — 4 און פון 7 — 8 אווענד

ווערקשטעל פון שירמס

און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים,

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקנס צו קאנקורענץ-פרייזען.

נעמט אן אלערליי רעפעראטורן פון שירמס און שטעקנס

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו

כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פריטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שטעלען ... 4 ... 60— ... 8 ... 16—

אין טעקסט—40 ... נאכ'ן טעקסט—12 ...

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש ... 8 זל.

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałem: Ch. J. Braustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. ... Drukarnia i druk. „Najer Folksblat", ...